

BERETNINGER

2015 -2016

DET

DANSKE

INSTITUT

I ATHEN

THE DANISH INSTITUTE AT ATHENS

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

DET
DANSKE
INSTITUT
I ATHEN

Beretninger for perioden

1. januar 2015 til 31. december 2016

INDHOLD

2	FORORD
4	VEDTÆGTER
6	BESTYRELSE & PERSONALE
7	ØKONOMI
8	FYSISKE RAMMER & FACILITETER
10	BIBLIOTEKER
10	<i>Det Nordiske Bibliotek</i>
13	<i>Håndbogssamlinger & nichebiblioteker</i>
13	<i>Samlinger & arkiver</i>
14	KULTUR & FORMIDLING
30	FORSKNING
30	<i>Feltprojekter</i>
52	<i>Publikationer</i>
60	UNDERVISNING & EKSKURSIONER
64	SERVICEFUNKTIONER
64	<i>Grupperes besøg på Instituttet</i>
64	<i>Stipendiater i Instituttets gæsteboliger</i>
69	ØL & OLD: ÅRSMØDEFORELÆSNING VED IVAR GJØRUP, 2015

FORORD

Det Danske Institut i Athen aflægger med denne beretning regnskab over sine mange aktiviteter i årene 2015 og 2016 og takker samtidig de ministerier, institutioner, fonde og mennesker, der i perioden har bidraget til, at Instituttet har kunnet opfylde sit formål.

Dette formål realiserer Instituttet både gennem sine videnskabelige udgravninger i Grækenland med efterfølgende publikationer, ved at give danske forskere, kunstnere og studerende optimale arbejdsbetingelser i et internationalt miljø og ved at afholde konferencer, foredrag, koncerter, filmfremvisninger og udstillinger, der præsenterer dansk forskning, kultur og kunst for et græsk og et internationalt publikum.

I perioden har Instituttet modtaget langt flere ansøgninger om ophold, end vi har kunnet imødekomme. Instituttet er fortsat takket være sin centrale placering i Athen og sine smukke og funktionelle bygninger et velkendt og populært mødested for de mange danske, der hvert år kommer til Athen, hvad enten det er danske skoler og gymnasier, erhvervs- og handelsdelegationer eller deltagere i forskningsprojekter på de danske universiteter og museer.

På Instituttets hjemmeside kan man se en lang række eksempler på, hvad stipendiater og besøgende har fået ud af deres ophold og besøg eller deltagelse i diverse aktiviteter.

Perioden 2015-2016 betød en fuldstændig udskiftning af Instituttets videnskabelige personale, idet både direktør og amanuensis valgte at sige farvel for at hellige sig nye opgaver på videnskabelige institutioner i henholdsvis Danmark og Norge. Bestyrelsen valgte først at besætte direktørstillingen, således at denne kunne medvirke til ansættelsen af amanuensis. Ved samme lejlighed

valgte man at sætte perioden op til 4 år med mulighed for forlængelse for at optimere vilkårene for direktørens virke. Grundet de aktuelle politiske forhold med mange ændringer i love og bekendtgørelser er det ikke uden problemer at få alt på plads og finde fornuftige løsninger. Men takket være velvillighed og samarbejde med Den danske Ambassade faldt alt på plads, hvad vi takker for.

Vi takker også de græske myndigheder og vore samarbejdspartnere i Instituttets feltprojekter - samarbejdet er foregået på forbilledlig vis. Ligeledes takker vi de danske universiteter, som vi har samarbejdet med om undervisningsforløb indenfor arkæologi, filologi, oldtidskundskab og historie. Vi er sikre på, at disse forløb har stor betydning for de studerende, der deltager, sådan som det fremgår af de rapporter og evalueringer, der efter hvert forløb udfærdiges og fremlægges for bestyrelsen.

Hvert år i april indbyder Instituttet på sin fødselsdag sine danske og græske samarbejdspartnere og støtter til et årsmøde, hvor Direktøren mundtligt aflægger beretning for året, der er gået, og hvor en indbudt dansk forsker eller kulturpersonlighed holder en festforelæsning. I 2015 var det forfatteren, tegneren og den klassiske filolog Ivar Gjørup. Vi er glade for at kunne afslutte denne beretning med Ivar Gjørups festlige og tankevækkende tale.

I det håb, at beretningen giver et fyldestgørende indtryk af Instituttets mange aktiviteter, takker vi endnu en gang for den støtte, vi har modtaget.

Bodil Due

Formand for bestyrelsen

VEDTÆGTER

De foreløbige vedtægter for den selvejende institution, Det Danske Institut i Athen, blev officielt godkendt af Undervisningsministeren den 28. August 1992. I april 1997 overgik tilsynet med Instituttets virksomhed til Forskningsministeriet. De endelige vedtægter blev godkendt af Forskningsministeren d. 8. januar 1999. Vedtægterne blev ændret 9. december 2015. Efterfølgende korte sammenfatning kan tjene som illustration af vedtægternes karakter og Instituttets virksomhed:

Instituttet er en almennyttig, selvejende institution, som har til formål:

- at bevare og videreudvikle de kulturelle bånd, der består og knyttes mellem Danmark og Grækenland – samt mere specifikt:
- at fremme forskning, undervisning og kulturformidling inden for Grækenlands og Middelhavslandenes arkæologi, historie, sprog, litteratur, billedkunst, arkitektur og kulturtraditioner.

Følgende institutioner indstiller hver et medlem til instituttets bestyrelse:

Uddannelses- og Forskningsministeriet, Undervisningsministeriet, Kulturministeriet, Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet, Nationalmuseet og Akademirådet. Endvidere er den til enhver tid siddende danske ambassadør i Athen, ex officio, medlem af bestyrelsen.

Direktøren ansættes af bestyrelsen. Aftale om direktørpostens besættelse og finansiering indgås mellem Nationalmuseet, Københavns Universitet, Syddansk Universitet, Aarhus Universitet og Instituttets bestyrelse. Aftalen godkendes af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Instituttet følger i øvrigt de almindelige regler for statsinstitutioner virksomhed,

og direktøren var i beretningsperiodens første år, 1992, ansvarlig over for Undervisningsministeriet. Instituttet etableredes for en 5-årig forsøgsperiode. Ved dennes udløb, 1. april 1997, fik Det Danske Institut status af permanent institution under Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Instituttet er i skrivelse af 7. marts 1992 af de kompetente græske myndigheder anerkendt som ”The Danish Institute at Athens for Classical Studies, Archaeology and Cultural History”.

BESTYRELSE & PERSONALE

Instituttets bestyrelse bestod i 2015-2016 af formand Bodil Due (AU), næstformand Per Kristian Madsen (NM), Finn Jorsal (UvM) (indtil august 2016) Anne Bisgaard vase (UvM) (fra august 2016), Vincent Gabrielsen (UFM), Kristina Winther-Jacobsen (KU) (indtil september 2015), Jane Fejfer (KU) (fra oktober 2015), Veo Friis Jespersen (AR), Bodil Busk Laursen (KM) (indtil august 2016), Knud Larsen (KM) (fra august 2016), Christian Høgel (SDU), Mette Knudsen (Ambassaden i Athen) (indtil august 2015), Michael Braad (Ambassaden i Athen) (fra august 2015).

I 2015 blev der afholdt 2 møder i bestyrelsen: 17. april i Athen og 11. november i København.

I 2016 blev der afholdt 3 møder i bestyrelsen: 8. april i Athen samt 13. juni og 21. november i København.

Instituttets personale bestod i 2015-2016 af Rune Frederiksen, direktør (indtil september 2015); Kristina Winther-Jacobsen, direktør (fra september 2015); Søren Handberg, amanuensis (indtil august 2015); Birgit Olsen, amanuensis (fra maj 2016) Lone Gad, bogholder; Niki Bouras, sekretær; samt rengøringspersonale: Evangelia Tripoliti (H12), Johana Thanasi (H14 og H14A), Ioanna Triantou (P22).

ØKONOMI

Udgifter til Instituttets drift afholdes via årlige bevillinger fra Uddannelses- og Forskningsministeriet, Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet og Nationalmuseet.

Undervisningsministeriet og Kulturministeriet har ydet tilskud til undervisningstiltag og kulturelle arrangementer efter ansøgning.

Instituttets aktiviteter og projekter har i perioden 2015-2016 opnået eksterne økonomiske tilskud fra følgende sider: Carlsbergfondet, Ny Carlsbergfondet, G.E.C. Gads Fond, Sonning Fonden, Kulturstyrelsen, INSTAP (Institute for Aegean Prehistory) og Generalkonsul Gøsta Enboms fond.

FYSISKE RAMMER & FACILITETER

Ved oprettelsen i 1992 flyttede Institutttet ind i lejede lokaler i Kavalotti 5 i Makrigianni kvarteret. Den 2. april 1993 blev Institutkets nye domicil, Herefondos 14, i Plaka indviet.

Institutttet råder per 31. december 2000 over følgende lokaliteter:

1. Ejendommen Herefondos 14 i Plaka. Anskaffet i september 1992, indviet 2. april 1993. Gave fra Carlsbergfondet.
2. Naboejendommen Herefondos 12. Anskaffet i juni 1995, og ved hjælp af et rentefrit lån fra Undervisningsministeriet indrettet til gæstehus. Gave fra Carlsbergfondet.
3. Grundstykket Herefondos 14A (tidl. 16, beliggende bag Herefondos 14 og 12). Anskaffet i oktober 1996. Gave fra Carlsbergfondet.
4. Auditorium, to kontorer samt medierum på grundstykket 14A. Opført i 1981. Bevilling fra VELUXFONDEN.
5. En lejet lejlighed, Parthenonos 22 (siden 1999).

Følgende funktioner rummes i Institutkets kompleks i Plaka:

Herefondos 14, stue: reception med sekretær, håndbogsamling mv.. 1. sal: direktørens kontor, håndbogsamling, møderum. Mezzanin: servicerum. 2. sal: køkken og frokoststue.

Herefondos 14A, stue: Auditorium med plads til mellem 80 og 100 personer til foredrag, symposier, koncerter og udstillinger. Udstyret med multi-medie-faciliteter og et flygel. 1. sal: kontorer bogholder og vicedirektør samt arkiv.

Herefondos 12, stue: receptionslokale og projektrum med billedarkiv. 1. og 2. sal: tre lejligheder til forskere og kunstnere med længerevarende ophold i Athen. Institutttet råder over en håndbogsamling, som er opstillet på 1. sal i Herefondos 14 og i opholdstuen i Herefondos 12.

Indtil august 2015 boede direktøren i et lejet hus i Koukaki-kvarteret på sydsiden af Philopappos-højen og derefter i en lejlighed i Mets-kvarteret syd for Zeus Olympiaion-templet.

BIBLIOTEKER

Det Nordiske Bibliotek

Bygningen i Kavalotti 7, som rummer Det Nordiske Bibliotek, stod færdigt i juli måned 1995, hvor overførsel af bøger fra Det Svenske Institut blev påbegyndt. I september kunne biblioteket åbne for brugerne, og den 20. oktober foregik den højtidelige indvielse under overværelse af tre undervisningsministre og en statssekretær fra de nordiske lande og undervisningsminister Georgos Papandreou fra Grækenland.

Bibliotekets personale omfatter en bibliotekar på fuld tid, Evi Charitoudi, en assistent på deltid, Vibeke Espholm Kourtovik, samt en rengøringsassistent på deltid. Magda Tsoumi vikarierer for Evi Charitoudi under dennes barsel i efteråret 2016 og foråret 2017. Omkostningerne dækkes via driftsbevillingerne fra Det Danske Institut, Det Finske Institut, Det Norske Institut og Det Svenske Institut i Athen.

Åbningstiderne for biblioteket er som følger: mandag til fredag: 09.00-19.00. Forskere og studerende fra de nordiske lande kan få udleveret nøgle og elektronisk adgangskort, således at man kan anvende biblioteket uden for de officielle åbningstider.

Læsesalen på 1. sal på Det Nordiske Bibliotek

Bogbestand

I 2015 var Det Nordiske Biblioteks bogbestand 31.039. Der blev registreret 370 nye værker.

I 2016 var Det Nordiske Biblioteks bogbestand 31.556. Der blev registreret 494 nye værker.

Biblioteket online

Der er adgang til bibliotekets online katalog via hjemmesiden www.norlib.gr.

På bibliotekets hjemmeside findes links til bl.a. de øvrige athenske arkæologiske institutters bibliotekskataloger.

Besøgende har desuden adgang til Det Nordiske Bibliotek voksende antal elektroniske abonnementer DYABOLA, L'Année Philologique, Thesaurus Linguar Graecae, J-STOR digital archive, Oxford Handbooks Online (*Archaeology og Classical Studies*), The Encyclopedia of Ancient History, LOEB Classical Library Online, Oxford Classical Dictionary samt Archaeopress e-book monograph content. Der er allerede over 200 elektroniske titler, og samlingen vokser med 6-12 nye titler hver måned.

Besøgende

I 2015 registreredes 2747 brugere af biblioteket fra mange forskellige lande. De danske brugere udgjorde den største enkeltgruppe.

I 2016 registreredes 3140 brugere af biblioteket fra mange forskellige lande. De danske brugere udgjorde den største enkeltgruppe.

Arkiver

Nicolas og Elena Calas Arkivet

Calas arkivet har haft mange besøgende i 2016 i forbindelse med den internationale konference *Regarding Nicolas Calas*, afholdt i Athen den 21.–22. oktober samt tilknyttede workshops den 17. –18. juni og to udstillinger i

oktober-november (se regardingnicolas.com og www.zoumboulakis.gr). Der blev ikke udlånt materiale, men omkring 350 arkivmapper med materiale var i brug af arkivets gæster.

Konferencer

2015

Fredag den 27.– lørdag den 28. november

The Future Library Conference

Evi Charitoudi og Knud Schulz, leder af hovedbiblioteket i Aarhus, deltog i konferencen i Thessaloniki støttet af Det Nordiske Bibliotek og Det Danske Institut.

Mandag den 30. November

The 11th International Meeting of the Committee for the Support of Libraries (CSL).

Titlen på konferencen var ‘Libraries do great things, let’s talk about it!’ Ud over Evi Charitoudi støttede biblioteket og Institutet også Knud Schulz’ deltagelse. Schulz organiserede en workshop med titlen ‘The Library: a Public Innovation Space’.

2016

Torsdag den 25.– mandag den 28. november

SYNERGASIA: The Organizing Committee for the Support of Libraries

Fire workshops i Athen og Thessaloniki om flygtninge/immigranter og bibliotekernes potentielle rolle i integrationen af disse grupper. Evi Charitoudi og Magda Tsoumi deltog fra Det Nordiske Bibliotek.

Håndbogssamling og nichebiblioteker

Udover Det Nordiske Bibliotek har de nordiske institutter samlinger af standardværker og håndbøger, som bruges i det daglige arbejde. Endvidere opbygger institutterne løbende nichebiblioteker (typisk litteratur fra og information om de enkelte lande).

I 2016 var Det Danske Instituts bestand af nicheværker op mod 2.100 værker.

Samlinger og arkiver

Det Danske Institut har et antal danske kunstværker i depot fra bl.a. Ny Carlsbergfondet og huser desuden en mindre samling af doneret eller erhvervet kunst.

Instituttet har to arkiver i depot på Det Nordiske Bibliotek:

Dimitris Christodoulou Arkivet, som indeholder materiale om den græsk digter, sangskriver, dramatiker og forfatter Dimitris Christodoulou, blev langtidsdeponeret på Instituttet i 2009.

Nicolas og Elena Calas Arkivet, som indeholder materiale om den græsk-amerikanske surrealistiske digter og kunsthistoriker Nicolas Calas, blev i 1999 langtidsdeponeret på Det Danske Institut i Athen. Arkivet tilhører Louisiana Museum. Efter tilladelse fra museet er tre breve givet i permanent udlån til Benaki Museet i Athen, hvor de indgår i Museet permanente udstilling omhandlende Grækenlands kunstneriske og kulturelle liv i mellemkrigstiden.

Desuden besidder Instituttet en samling af afstøbninger af minoiske og mykenske segl, som er en donation fra Dr. Erik Hallager, tidligere direktør for DIA i 2011. Samlingen består af 724 aftryk i modellervoks af hovedsageligt bagsider af minoiske og mykenske forseglinger.

KULTUR & FORMIDLING 2015 - 2016

2015

Fredag den 16. januar

Theophil Hansen and Athens.

En-dagsseminar med seks foredrag om den danske arkitekt Theophil Hansens liv og arbejde, afholdt hos The Theocharakis Foundation i Athen. Seminaret fulgte udstillingen *Hellenische Renaissance. The Architecture of Theophil Hansen (1813-1891)*.

Velkomst ved Fotis Papathanasiou (direktør for Theocharakis Foundation), Melitta Schubert (Østrigs ambassadør), Mette Knudsen (Danmarks ambassadør) og Rune Frederiksen (direktør for Det Danske Institut).

Foredrag af Alexander Papageorgiou-Venetas, Georgios A. Panetsos, Irene Fatsea, Patrick Kragelund og Marilena Z. Cassimatis.

Fredag den 30. januar – søndag den 1. februar

Material Culture Koinai in the Greek Early Iron Age and Archaic Period.

International konference arrangeret af det Danske Institut i Athen med 14 foredrag.

Formålet med konferencen var først og fremmest, at diskutere de processer og mekanismer ved hvilke distinktive former for materiel kultur spredtes, blomstrede og blev populære i oldtidens Grækenland.

Foredrag af Michael Dietler, Marek Wecowski, Vasiliki Misailidou-Despotidou, Mark Lawall, Maurizio Crudo, Jan K. Jacobsen, Maria Rosaria Luberto, Gloria P. Mittica, Sine G. Saxkjær, Ulrike Krotscheck, Anastasia Gadolou, Mary E. Vaoyatzis, Alexandra Alexandridou, Anna Philippa-Touchais, David R. Scahill, Angela Ziskowski, Xenia Charalambidou, Noémi Müller, Lieve Donnellan og Sanne Houby-Nielsen.

Lørdag den 14. – søndag 15. februar

Second Petras Symposium.

International konference med 21 foredrag arrangeret af Mataria

Tsipopoulou. Konferencen fokuserede på den pre- og protopalatiale gravplads i kontekst.

Foredrag af Metaxia Tsipopoulou, Philip P. Betancourt, Miriam Clinton, Eleni Nodarou, Olga Krzyszkowska, Maria Relaki, Christina Tsoraki, Heidi M. C. Dierckx, Alessandra Giumlia-Mair, Susan C. Ferrence, James D. Muhly, Thomas M. Brogan, Evi Margaritas, David W. Rupp, Tatiana Theodoropoulou, Sevi Triantafillou, Sotiria Kiorpe, Gerald Cadogan, Yannis Papadatos, Efi Nikita, Diamantis Panagiotopoulos, Lefteris Platon, Maria Tsiboukaki, Ilse Schoep og Carl Knappett.

Onsdag den 25. februar

Jeg hader ADHD – børn i en diagnosetid.

Fremvisning af dokumentarfilm instrueret af den danske instruktør Erlend E. Mo.

Filmen følger en specialklasse fra Lindevangsskolen på Frederiksberg med 6 børn. Den giver et unikt indblik i, hvordan det er at leve med ADHD og reflekterer samtidig over voksen-barn-forhold i det hele taget.

Fredag den 6. marts

Gudstjeneste ved pastor Klaus Frisman.

Fredag den 17. april

Årsmøde på Grækenlands Nationalhistoriske Museum.

Præsentation af årets aktiviteter i 2014 af direktør Rune Frederiksen.

Musikalsk intermezzo ved Carl Nielsen Trioen.

Festforelæsning ”Ancient studies in Danish education and in the public space” ved cand.mag. og tegner Ivar Gjørup (Se Øl og Old).

Direktør Rune Frederiksens beretning på årsmødet i 2015

Lørdag den. 18. – søndag den 19. april

Ekskursion.

Årets ekskursion gik til Vergina, Dion og Thessaloniki. Undervejs var der oplæg ved direktør Rune Frederiksen, amanuensis Søren Handberg, museumsdirektør Per Kristian Madsen, museumsdirektør Polyxeni Adam-Veleni samt arkæologerne Yannis Grekos og Anastasios Sinakos.

Tirsdag den 26. Maj

When Aristotle Went West - Aristotelism in Western Europe.

Foredrag ved prof. Sten Ebbesen (Københavns Universitet).

Et foredrag om den antikke filosofi og Aristoteles' indflydelse på de vestlige samfund, især igennem den latinske verden. Den latinske aristotelisme har sat et enormt præg på den vestlige kultur og er med os i vores sprog og vores måde at tænke på.

Fredag den 29. maj

Using what laws? Plato's Statesman and the Athenian Patrios Politeia debate.

Foredrag ved ph.d. Anders Dahl Sørensen (Gammel Hellerup Gymnasium).

Ved hjælp af en nærlæsning af Platons dialog "Statsmanden", så Anders Dahl Sørensen nærmere på forskningsspørgsmålet: Hvorfor var refleksioner over lov og retsstat begyndt at fremstå som et dominerende redskab for social kritik blandt kritikerne af et demokratisk Athen i det fjerde århundrede f.v.t.?

Mandag den 25. maj - søndag 7. juni

Antikkursus.

21 deltagere fra Aarhus Universitet, Københavns Universitet og Syddansk Universitet. Udover direktør Rune Frederiksen og amanuensis Søren Handberg, deltog lektor i klassisk filologi Adam Schwartz (Københavns Universitet) og lektor i klassisk filologi George Hinge (Aarhus Universitet) som undervisere (se Undervisning).

Mandag den 15. juni – fredag den 24. juli

The Ancient Sikyon Project, første kampagne under ledelse af direktør Rune Frederiksen og efor Konstantinos Kissas (Eforatet for Antikviteter i Korinth) (se Feltprojekter).

Midten af juni – begyndelsen af oktober

De græsk-svensk-danske udgravninger, Kastelli, publikationsforberedende arbejde. Projektet ledes af Maria Andreadaki-Vlazaki (generalsekretær for kultur, Ministerium for Kultur og Sport, Grækenland), Ann-Louise Schallin (emerita Lunds Universitet) og Erik Hallager (professor emeritus Aarhus Universitet).

Mandag den 22. juni – fredag den 24. juli

Udgravninger på Kalydons nedre akropol, tredje kampagne under ledelse af amanuensis Søren Handberg og efor Olympia Vikatou (Eforatet for Antikviteter i Aitolien-Akarnanien og Lefkada) (se Feltprojekter).

Onsdag den 29. juli

Afskedsreception for direktør Rune Frederiksen og amanuensis Søren Handberg.

Onsdag den 2. september

THE VISIT - An alien Encounter.

Premiere på en videnskabelig og filosofisk film af den danske instruktør Michael Madsen, der udforsker menneskehedens møde med det ukendte igennem et hypotetiske besøg af intelligent liv fra det ydre rum.

Velkomst ved Mads Brügger. Efter visningen kunne man deltage i en online paneldebat. Panelet bestod blandt andre af Michael Madsen og Chris Welch. Derudover et eksklusivt Skype interview med den danske astronaut Andreas Mogensen.

Mandag den 8. oktober – fredag den 26. november

The Lechaion Harbour Project, tredje kampagne under ledelse af Bjørn Lovén (Københavns Universitet) og Dimitris Kourkoumelis (Undervandseforatet).

Tirsdag den 13. oktober

En gang om måneden afholdes ”kafedaki” med alle stipendiater, hvor de har mulighed for at introducere sig selv og deres projekter og møde hinanden og alle Instituttets medarbejdere på tværs af de forskellige adresser.

Lørdag den 17. oktober

Gudstjeneste ved pastor Klaus Frisman.

"Kafedaki" på tagterrassen

Fredag den 6. november

Carl Nielsen og Sibelius 150 års jubilæumskoncert.

Afholdt i Athens koncerthus Megaron Mousikis med Athenian State Orchestra i samarbejde med Danmarks Ambassade.

Spiros Mourikis, vinder af førstepladsen ved den internationale Carl Nielsen klarinet konkurrence i Odense i 1997, fremførte sammen med Athens Statsorkester Carl Nielsens Koncert for Klarinet og Orkester, opus 57, dirigeret af den finske maestro Mihkel Kütson.

Torsdag den. 26. november

Ludvig Holbergs Ulysses von Ithacia.

Foredrag om de historiske og dramaturgiske aspekter af komedien ved dramaturg, prof. Bent Holm.

Satiristen Holberg anses for at være grundlæggeren af dansk teater. Han var inspireret af de groteske og uærbødige teaterformer, hvis rødder findes i Aristofanes' komedier og i den maskerede italienske commedia dell'arte. I sin komedie Ulysses von Ithacia kombinerer Holberg Iliaden og Odysseen med populære, legendariske og bibelske referencer i en næsten surrealistisk skildring af pompøs heroisme, af generaler i krig og af krig i almindelighed.

Tirsdag den 1. december

Nordic Library's 20 års jubilæumsfest på Det Svenske Institut.

Foredrag ved Knud Schultz, chef for hovedbiblioteket i Aarhus og Jari Pakkanen, direktør for Det Finske Institut i Athen.

Torsdag den 10. december

Fællesnordisk julearrangement med koncert af den norske jazzduo Tore Johansen og Vagleik Storaas.

Mandag den 14. december

Julegudstjeneste ved pastor Klaus Frisman.

2016

Onsdag den 10. februar

Lord Byron and Greece.

Foredrag ved Grethe Rostbøll.

Forfatter og tidligere kulturminister Grethe Rostbøll fortalte om Lord Byrons ekstraordinære liv og hans mange års engagement i Grækenland. I forbindelse med foredraget blev der oplæst nogle af hans digte på engelsk.

Onsdag den 2. marts

En aften med poesi og musik.

Den danske digter Peter Laugesen læste et udvalg af sine digte op på dansk akkompagneret af Panayotis Petropoulos (violin) og Charalambos Papanikolaou (lut). Oversætter Sotiris Souliotis præsenterede

Peter Laugesen

Laugesen på græsk og læste op af sine græske oversættelser.

Fredag den 8. april

Årsmøde på Akropolismuseet.

Præsentation af årets aktiviteter af direktør Kristina Winther-Jacobsen.

Musikalsk intermezzo ved Spyros Mourikis (klarinet) og Eleni Nikolaidi (klaver).

Festforelæsning ”Political obligation in ancient Greece and in the modern World” ved lektor emeritus Mogens Herman Hansen (Københavns Universitet).

Lørdag den. 9. – søndag den 10. april

Ekskursion.

Møde med billedkunstner Bjørn Søndergaard, som viste sine billeder i auditoriet og talte om at være kunstner på ophold ved det danske Institut.

Efterfølgende ekskursion til Attika gik til Marathon, Sounion og Laurion samt besøg på vingård med vinsmagning. Undervejs var der indlæg fra lektor Mogens Pelt, lektor Gorm Tortzen, lektor emeritus Mogens Herman Hansen, formand Bodil Due, direktør Kristina Winther-Jacobsen, prof. Lars Stemmerik og arkæolog Andreas Kapetanios.

Årsmødeekskursion til Marathon

Lørdag den 16. – lørdag den 23. april

The Ancient Sikyon Project, forårskampagne under ledelse af seniorforsker Silke Muth-Frederiksen, (Nationalmuseet) og efor Konstantinos Kissas (Eforatet for Antikviteter i Korinth) (se Feltprojekter).

Søndag den 24. april

Improvisations on dance tunes and old folk songs.

I forbindelse med Spring Organ Series 2016, gav organist Lars Rosenlund Nørremark og fløjtenist Dan Selchau koncert i St. Paul's Anglican Church i Athen.

Tirsdag den 3. – søndag den 8. maj

Blooming Island.

En workshop med danser og koreograf Kitt Johnson på Andros. Workshoppen var en del af Spring Camp 2016 og MELLEMRUM Encounter organiseret af Asipka Theater Group og AILA Cooperativa.

Tirsdag den 10. maj

Is Greece finally on the road to economic recovery?

Rundbordsdebat om græsk økonomi med prof. emeritus Christen Sørensen, tidligere departementschef Jørgen Rosted, prof. Nikos Vettas, Leder af Foundation for Economic and Industrial Research (IOBE), Athen og prof. George Pagoulatos. Ordstyrer: Jens Bastian, uafhængig økonomisk konsulent. Arrangementet blev til i samarbejde med Danmarks Ambassade.

Tirsdag den 17. – lørdag den 28. maj

Antikkursus.

12 deltagere fra Aarhus Universitet, Københavns Universitet og Syddansk Universitet. Udover direktør Kristina Winther-Jacobsen deltog lektor i historie Christian Ammitzbøll Thomsen (Københavns Universitet) som underviser (se Undervisning).

Mandag den 23. maj

Transmission and Transformation: Ancient Polychromy in Sculpture and Architecture.

Første foredrag i polykromi-serien ved cand.scient.cons. Signe Skriver Hedegaard og post.doc. Cecilie Brøns (Ny Carlsberg Glyptotek).

Udsprunget af de ambitiøse undersøgelser af maleri og pigment på skulptur og arkitektur foretaget på Ny Carlsberg Glyptotek i et samarbejde mellem arkæologi, filologi, historie, geologi, kemi og fysisk. Foredraget var en introduktion til dette forholdsvist nye studieområde foretaget af NCG og leverede et overblik over de redskaber og metoder, som er tilgængelige, og en indsigt i de mange muligheder de medfører, såvel som deres potentiale for at forøge vores viden om den antikke verden.

Onsdag den 4. – lørdag den 11. juni

Dansk deltagelse i Kulturfestivalen *Back2Athens* kurateret af Berlin Soup-projektet ved Jesper Dalmose og Lennox Raphael.

Leif Dione (billedkunstner), Gabrielle Reger (musiker), Charlotte Petersen (kunstner) og Martin Richard Olsen (kunstner) deltog i festivalen.

Torsdag den 9. juni

Book launch: R. Frederiksen, S. Müth, M. Schnelle & P. Schneider (red.), *Focus on Fortifications*.

Bog-konference i anledning af udgivelsen af det hidtil mest ambitiøse forskningsprojekt indenfor oldtidens befæstninger (se Publikationer).

Værket er nr. 2 i serien *Fokus Fortifikation Studies*, skabt af det internationale forskningsnetværk *Fokus Fortifikation*. Bind 1 har titlen *Ancient Fortifications: a compendium of theory and practice* (Oxbow Books).

Tirsdag den 14. juni

The implementation of the natural sciences in the study of ancient polychromi.

Foredrag ved Luise Ørsted Brandt (Centre for Urban Network Evolutions, Aarhus Universitet) og Peter Fink-Jensen (Ny Carlsberg Glyptotek).

Andet foredrag i polykromi-serien om to af de mange videnskabelige tilgange

til studiet af polykromi, som finder sted på Ny Carlsberg Glyptotek; henholdsvis en mikrokemisk tilgang og en analyse af proteiner fra forskellige lag af maling. Disse tilgange kan fortælle os om maleteknikker, metallisk forarbejdning, hvilke miner metallerne kom fra og hjælpe os til at genskabe kunstens oprindelige udtryk.

Midten af juni – midten af oktober

De græsk-svensk-danske udgravninger, Kastelli, publikationsforberedende arbejde. Projektet ledes af Maria Andreadaki-Vlazaki (generalsekretær for kultur, Ministerium for Kultur og Sport, Grækenland), Ann-Louise Schallin (emerita Lunds Universitet) og Erik Hallager (professor emeritus Aarhus Universitet).

Erik Hallager fotograferer arkitektoniske fund til registrering i projektets database

Mandag den 27. juni – fredag den 29. juli

The Ancient Sikyon Project, anden kampagne under ledelse af seniorforsker Silke Müth-Frederiksen, (Nationalmuseet) og efor Konstantinos Kissas (Eforatet for Antikviteter i Korinth) (se Feltprojekter).

Torsdag den 14. juli – Fredag den 15. juli

Levantine Ceramics Project-workshop: Pottery of Egypt in the Ptolemaic, Roman, and Byzantine Periods.

International workshop med 28 foredrag arrangeret af Andrea Berlin (Boston University). LCP er et arkæologisk samarbejde med fokus på levantinsk keramik fra alle perioder. LCPs website er en digital ressource. Målet er at opbygge et robust digitalt værktøj, der kan levere et enormt datasæt, forbinde forskere og fremme forskningen af hele denne vitale region.

Foredrag af Andrea Berlin, David Aston, Sylvie Marchand, Lisa Peloschek, Romain David, Anna Consonni, Gábor Schreiber, Zulema Barahona-Mendieta, Laura Rembart, Pascale Ballet, Sandrine Elaigne, Nicholas Hudson, Clementina Caputo, Rabea Reimann, Lars Heinze, Aude Simony, Guy Lecuyo, Roberta Tomber, Jennifer Gates-Foster.

Tirsdag den 19. juli

Koncert og foredrag på DIA.

Elektronmusiker Hans Peter Stubbe Teglbjærg og Christos Farmakis præsenterede deres musikalske virke og fortalte om inspirationen fra Grækenland. De fremførte desuden noget af deres musik akkompagneret af Veronica Stubberud (obo) og Elena Kakaliagou (horn).

Onsdag den 20. juli.

Fuldmånekoncert ved Det Gamle Observatorium.

Hans Peter Stubbe Teglbjærg og band.

Foruden nykomponerede værker af Teglbjærg og Christos Farmakis bød fuldmånekoncerten på værker af Elena Kakaliagou, (værk for horn), Anestis Logothesis (elektronisk musik) og Orestis Karamanlis (værk for cello og elektronik, m. Sofia Efklidou på cello). Værker for solo-instrumenter og elektronik vekslede med rene elektroniske værker, som blev afspillet på et surround-sound-anlæg placeret i parken rundt om publikum. Alle værker havde

afsæt i månens mytologiske, videnskabelige og hverdagslige betydning. Efter koncerten var det muligt at besøge observatoriet.

Mandag den 4. – fredag den 29. juli

Udgravninger på Kalydons nedre akropol, fjerde kampagne under ledelse af lektor Søren Handberg (Oslo Universitet) og efor Olympia Vikatou (Eforatet for Antikviteter i Aitolien-Akarnanien og Lefkada) (se Feltprojekter).

Onsdag den 28. september

Supplying the Ottoman Army. The Experience of an Official Contractor.

Foredrag ved lektor i historie, tidligere amanuensis Mogens Pelt (Københavns Universitet).

Entreprenøren Prodromos Bodosakis-Athanasiadis var fra Mellemkrigstiden til 1979 en af de vigtigste forretningsmænd i Grækenland. Bodosakis gik fra at være en almindelig handelsmand til at blive hovedleverandør for den osmanniske hær såvel som for Bagdads Jernbaneselskab og foredraget berettede om, hvordan Bodosakis lykkedes med denne udvikling med et særligt fokus på hans evne til at levere våben til krigszoner.

Mandag den 4. oktober – fredag den 18. november

The Lechaion Harbour Project, fjerde kampagne under ledelse af Bjørn Lovén (Københavns Universitet) og Dimitris Kourkoumelis (Undervandseforatet).

Tirsdag den 11. oktober

Painted Marble Skin.

Foredrag ved ph.d. Amalie Skovmøller (Københavns Universitet).

Tredje foredrag i polykromi-serien, denne gang med fokus på antikke maleteknikker, hudfarver og moderne forestillinger herom. Foredraget betonedes, hvor lidt vi faktisk ved og kan sige med sikkerhed om antikke maleteknikker og antik æstetik, men fokuserede samtidig på nødvendigheden af en sådan forståelse, når det kommer til at beskrive og forstå farvelægning i antik kunst. I denne forbindelse er moderne teknologiske metoder en vigtig hjælp.

Søndag den 23. oktober

Gudstjeneste ved pastor Klaus Frisman.

Torsdag den 10. november

Poesiaften med Henrik Nordbrandt.

Den danske digter Henrik Nordbrandt fortalte om sit langvarige forhold til Grækenland og om inspirationen fra græske forfattere som Cavafy, Seferis og Elytis såvel som fra lyset, landskabet og kulturen i Grækenland. Nordbrandt blev præsenteret af Christina Linardaki på engelsk. Efter sin præsentation læste

Nordbrandt et udvalg af sine digte op på dansk, som for nyligt er blevet oversat til græsk af Panagiota Goula, hvorefter teaterinstruktør, journalist Giorgos Giannarakos læste den græske oversættelse op.

Arrangementet blev til i samarbejde med Danmarks Ambassade.

Tirsdag den 15. november

DNA in European Prehistory og Towards a New European Prehistory.

Foredrag ved prof. Eske Willerslev (Københavns Universitet) og prof. Kristian Kristiansen (Göteborgs Universitet). Introduktion ved Dr.phil. Søren Dietz.

Hvad kan Ancient-DNA-forskning fortælle os om migrationer og mobilitet i det forhistoriske Europa? Foredragene fokuserede på, hvad vi kan med ny teknologi såsom palæognomisk data, der bekræfter eksisterende arkæologiske teorier om tidlig agerbrug og dens udbredelse. Foredragene betonedes ligeledes, at denne teknologi stadig er i en tidlig fase og lagde op til diskussion om, hvilke veje vi skal gå, og hvad vi dermed måske kan få svar på.

Arrangementet blev til i samarbejde med Danmarks Ambassade.

Tirsdag den 29. november

Pigments and Dyes: Textiles and Polychromy in Ancient Art and Architecture.

Foredrag ved post.doc. Cecilie Brøns (Ny Carlsberg Glyptotek).

Fjerde og sidste foredrag i polykromi-serien, der denne gang fokuserede på brugen af farvede tekstiler i det antikke Athen. Det var ikke blot bygningerne, der var farverige. De var også udstyret med farvede tæpper, gardiner, rumdelere, vægtæpper, markiser. Ydermere har nyere forskning vist, at også statuer kunne være ikklædt farvede tekstiler – især hvis de var af religiøs karakter. Vi er dermed i en farverig og ekspressiv verden, langt fra det statiske, hvide marmor, som længe har præget vores forestilling om antikken.

Søndag den 11. december

Julegudstjeneste ved pastor Klaus Frisman.

Onsdag den 14. december

Fællesnordisk julearrangement med koncert med den danske trio Zenobia, Charlotte Støjberg på klaver, Mette Kathrine Jensen Stærk på harmonika, og sanger Louise Støjberg.

Zenobia optræder til julekoncerten 2015

FORSKNING

Feltprojekter

Tre feltprojekter under Instituttet har været aktive i perioden 2015-2016.

Projektlederne Søren Handberg, Bjørn Lóven og Silke Müth-Frederiksen har indleveret de skriftlige rapporter nedenfor.

ARKÆOLOGISKE UDGRAVNINGER PÅ KALYDONS NEDRE AKROPOL

I løbet af sommermånederne juni og juli i 2015 og 2016 videreførte Instituttet de arkæologiske udgravninger på den nedre akropol i den antikke by Kalydon fra tidligere år (se Beretninger fra 2013-2014). Projektet er et samarbejde mellem Det Danske Institut i Athen og Eforatet for Antikviteter i Aitolien-Akarnanien og Lefkada, og ledes af Søren Handberg, tidligere amanuensis ved det Danske Institut i Athen, nu lektor ved Universitetet i Oslo, og efor Olympia Vikatou. Det primære formål med udgravningerne de to år var at færdigudgrave privathuset fra 2. århundrede f.v.t., som tidligere var blevet identificeret på plateauet.

Endvidere påbegyndte projektet i 2015 en registrering af antikke monumenter i et større område med det formål at tilvejebringe et opdateret og komplet topografisk kort over hele den antikke by. Feltarbejdet blev begge år gennemført med støtte fra Carlsbergfondet.

Det hellenistiske hus

I løbet af de to udgravningssæsoner blev privathuset fuldstændig udgravet.

Der er tale om et hus på 161 m² med fire rum og i den østlige del og en delvist overdækket gårdhave i den vestlige ende (Fig. 1). På baggrund af de identificerede elementer tilhører huset den såkaldt prostas type, som er udbredt

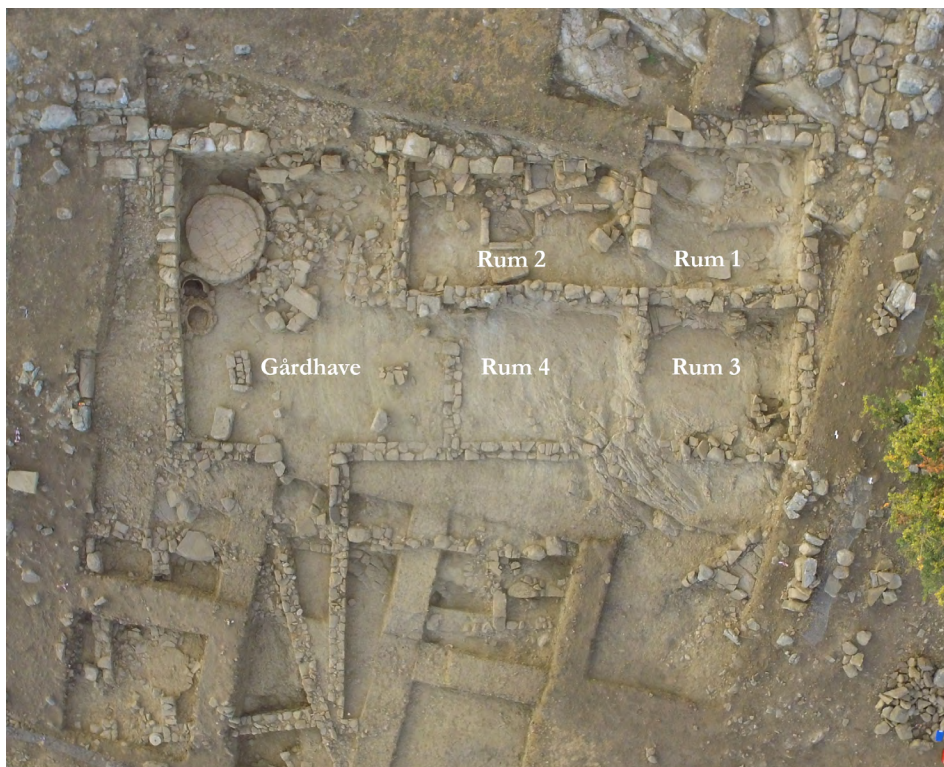

Fig. 1. Luftfotografi af privathuset på Kalydons nedre akropolis.

i hele det græske område. Udgravningerne i 2013 og 2014 viste, at huset, trods en pludselig ødelæggelse på et tidspunkt mellem 200-150 f.v.t., er forholdsvis velbevaret. I 2015 og 2016 blev der gjort yderligere fund, som viste, at mange genstande var bevaret i deres oprindelige kulturhistoriske kontekst.

Fig. 2. Øvre del af en lekanis som blev fundet tæt ved den nordlige væg i rum 1. Karet vender på hovedet, og man kan forestille sig, at det faldt fra en hylde eller reol, da huset styrtede sammen.

I rum 1 i husets nordøstlige hjørne blev der i 2015 fundet et større lerkar (lekane). Karet var sandsynligvis oprindelig opstillet på en hylde i rummet, da

Fig. 3. Bronzemønt som blev fundet lige over gulvniveauet i rum 1. Mønten er endnu ikke blevet rensat og er derfor stadig dækket af en skorpe af korrosion og kalkaflejringer.

Fig. 4. Trappe med tre trin i det nordvestlige hjørne af rum 3.

huset kollapsede (Fig. 2). Rummet indeholdt flere andre genstande, som f.eks. mange små søm muligvis fra en mindre trækiste. I rummet blev der også fundet en bronzemønt, som vil hjælpe os med at fastslå tidspunktet for ødelæggelsen af huset (Fig. 3).

Fra rum 1 var der adgang til rum 3 mod syd. Huset er bygget på skrånende terræn, og gulvniveauet i rum 3 ligger derfor ca. en halv meter lavere end i rum 1. For at lette adgangen mellem de to rum var der en lav trappe i rum 3 (Fig. 4). I området ved trappen blev der under udgravningerne fundet enkelte ca. 12 cm. lange jernnagler af en type, som blev brugt til at fæstne bjælker i trædøre (Fig. 5).

Fig. 5. Jernnagle fundet ved siden af trappen i rum 3. Naglen stammer formodentlig fra en trædør. Brugen af denne type nagler i dørkonstruktioner kendes blandt andet fra afbildninger på antikke vaser og på marmordøre fra kammergrave, som også findes i Kalydon.

Det meste af rum 4 var allerede tidligere blevet udgravet, uden at der blev gjort nævneværdige fund. I 2016 blev en balk i den nordlige del af rummet, som var blevet efterladt, udgravet, hvilket gav os yderligere information om rummets indretning og funktion. Langs den nordlige mur blev der fundet et markant lag af rødligt ler, som viser, at stenmurerne i dette rum sandsynligvis var

Fig. 6. Dyrekogler fundet i rum 4. Nederst på knoglen ses jernsømmet, som er slået igennem den ene knogle.

Fig. 7. Det nordvestlige hjørne af gårdhaven med "kornsiloen" og de to ovne. Til højre for "siloen" ser man tydeligt, hvordan en del af muren er kollapsed ind i gårdhaven.

lerklinede. Langs muren blev der fundet en mængde dyreknogler, hvoraf én var gennemboret af et søm (Fig. 6). Knoglerne er endnu ikke blevet nærstuderet, men måske er der tale om et vildsvin, som efter slagting blev sømmet fast til en træbjælke.

Indgangen til rummene fra gårdhaven var gennem en overdækket veranda, hvor taget blev båret af en træstolpe, som stod på en base bestående af et stort fladt tagtegl. I 2015 og 2016 blev husets gårdhave fuldstændig udgravet, hvilket ledte til en række opsigtsvækkende fund.

I det nordvestlige hjørne af gårdhaven er der en rund struktur med en diameter på ca. 2.6 m (Fig. 7). Strukturen er planeret med terrakottaplader, som er placeret i en semi-cirkulær form. Lignende runde strukturer kendes fra andre antikke byer, men fortolkningen af deres funktion er omstridt. I den antikke by Chalkis ca. 10 km øst for Kalydon identificerede de dansk-græske udgravninger en lignende struktur i et område, hvor der også blev fundet en mængde kornkværne (Dietz & Kolonas 2016). Det er derfor nærliggende at forestille sig, at denne type strukturer var siloer til opbevaring af korn. Langs gårdhavens vestlige ydermur, og i forlængelse af ”kornsiloen”, blev der i 2016 udgravet to overlappende ovne (Fig. 7). Ovnene var delvist ødelagt af nedfaldne sten, da gårdhavens omkransningsmur kollapsede. Ved den sydlige ovn blev der fundet en transportamfor, som tydeligvis oprindeligt havde stået lænet op ad ovnen. Konteksten tyder endnu engang på, at huset blev forladt og ødelagt ved en pludselig opstået hændelse.

Privathuset på Kalydons nedre akropolis er det første af sin type, som er fundet i den antikke by. Det er ligeledes den eneste bygning, som klart kan defineres som et privathus. Fundene tyder på, at huset blev ødelagt ved en pludselig opstået katastrofe som f.eks. et kraftigt jordskælv. Så sent som 9. januar 2017 blev området ved Kalydon ramt af et jordskælv, som målte 4.5 på richterskalaen. De forholdsvis velbevarede arkæologiske kontekster giver os ny indsigt i livet byen

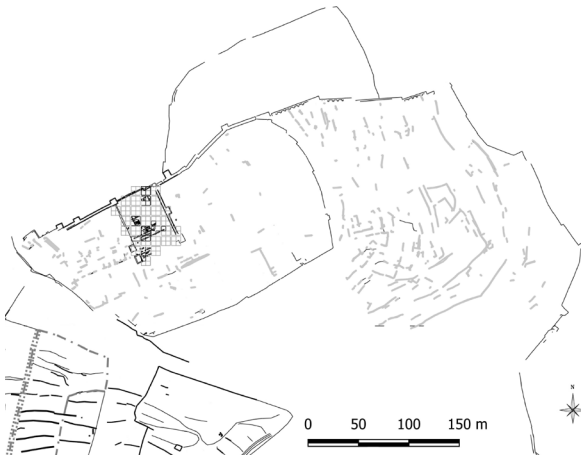

Fig. 8. Topografisk kort over den nordlige og østlige del af den antikke by. Sorte streger henviser til tidligere opmålte strukturer, hvorimod de grå streger viser strukturer og monumenter, som er blevet registreret og opmålt i 2015-2016.

på et historisk vigtigt tidspunkt, hvor Kalydon og Det Aitolske Forbund var i politisk og militær konflikt med Romerriget.

Topografiske opmålinger i den antikke by

I 2015 påbegyndte projektet en omfattende registrering og opmåling af de antikke monumenter i Kalydon. Formålet er at registrere og opmåle samtlige synlige antikke monumenter i det arkæologiske område for dermed at producere et fyldestgørende topografisk kort over hele den antikke by. Opmålingen foregik ved, at en gruppe på 3-4 personer foretog en grundig rekognoscering

Fig. 9. Helle Heidemann Hansen, studerende ved Aarhus Universitet, tager et GPS målepunkt på en antik struktur i Kalydon. Fotografiet eksemplificerer, hvor vanskeligt det kan være at identificere antikke monumenter det arkæologiske område.

af landskabet. Samtlige murstrukturer og andre antikke levn blev målt ind ved hjælp af et GPS-system, som var tilkoblet et lokalt netværk. På denne måde er det muligt at registrere en række GPS-koordinater på ethvert antikt monument med en præcision på et par centimeter. Efterfølgende blev samtlige opmålte GPS-koordinater placeret på et topografisk kort ved hjælp af GIS-software (Fig. 8).

I løbet af 2015 og 2016 er over 200 antikke strukturer blevet registreret på denne måde, hvilket giver os ny viden om og indsigt i byens layout og de forskellige typer af bevarede monumenter. Blandt andet er det nu klart, at den østlige del af byen var bygget på en række plateauer, som hver var støttet af en terrassemur. På plateauerne er der under opmålingen blandet andet blevet fundet spor af et værkstedsområde, to vejstrækninger og sandsynligvis en romersk bygning. Opmålingsarbejdet er meget tidskrævende, blandt andet på grund af det overgroede terræn (Fig. 9), og det vil kræve flere feltsæsoners arbejde at opmåle hele den antikke by.

De nuværende arkæologiske udgravninger på Kalydons nedre akropol er hermed afsluttede, men arbejdet med registrering af de antikke monumenter samt studier af fundene vil fortsætte i de kommende par år.

Søren Handberg

Litteratur

Dietz, S. & L. Kolonas 2016 (red.), *Chalkis Aitolias III - The Archaic Period* (Monographs of the Danish Institute at Athens vol. 7.3), Aarhus.

Vikatou, O. & S. Handberg 2017, 'The Lower Acropolis of Kalydon in Aetolia: Preliminary report on the excavations carried out in 2013–5', *Proceedings of the Danish Institute at Athens VIII*, 189–204.

LECHAION HARBOUR PROJECT

Det dansk-græske projekt Lechaion Harbour Project fokuserer på udgravningen af det antikke Korinths hovedhavn, Lechaion. Lechaion Harbour Project, der ledes af lektor Bjørn Lovén og Dr. Dimitris Kourkoumelis, blev søsat i 2013. Projektet er et samarbejde mellem det Græske Ministerium for Kultur og Sport, Saxo-Instituttet ved Københavns Universitet og Det Danske Institut i Athen og er finansieret af Dronning Margrethe II's Arkæologiske Fond (2013), Augustinus Fonden (2014–2018) og Carlsbergfondet (2015–2018). Lechaion Harbour Project's hold er sammensat af danske, græske, tyske, engelske, franske, amerikanske, australske og slovenske arkæologer og inkluderer alt fra studerende til topforskere. Projektet uddanner fremtidens arkæologer med særligt henblik på, at de studerende tidligt specialiseres i deres ønskede område – hvad enten det er fundtegning, udgravning, registrering af fund eller et andet område.

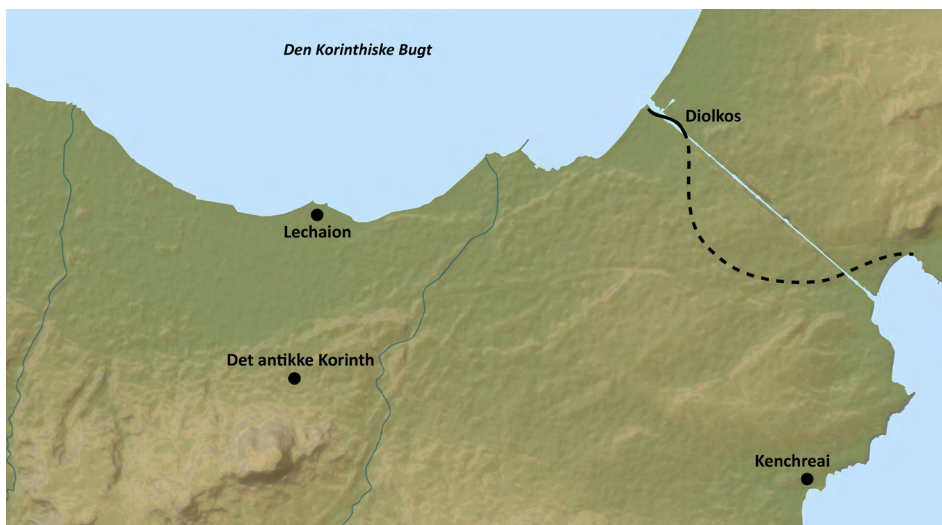

Fig. 1. Den Korinthiske Istme, den smalle landtange der forbinder det centrale Grækenland og Peloponnes (baggrundskort af ASCSA CC BY-SA 2015)

Lechaion, det antikke Korinths hovedhavn, byder fortsat på arkæologiske overraskelser. Med en beliggenhed på landtangen imellem Peloponnes og resten

af det græske fastland, tjente Korinth og Lechaion hen over århundrederne som et knudepunkt for land- og sørejser (Fig. 1–2). Fra tidlig tid bugnede Lechaions havnekaj med handelsvarer, der var med til at skabe Korinths fabelagtige rigdom. Antikke forfattere fortæller, at omladning af varer ved Lechaion var langt at foretrække frem for at sejle omkring sydspidsen af Peloponnes, en slags mini-Kap Horn. En af forfatterne, Strabon fra det 1. århundrede f.v.t., citerede det gamle ordsprog: “Sejler du omkring Kap Malea [på den sydøstlige spids af Peloponnes], så glem dit hjem” (Fig. 2).

Fig. 2. Grækenland, en sammenligning af genvejen på tværs af den korintiske landtange med søvejen syd om Peloponnes (baggrundskort ASCSA CC BY-SA 2015)

Gennem hele antikken spillede Lechaion en afgørende rolle i opretholdelsen af Korinths funktion som kulturel metropol. Fra det 8. århundrede f.v.t. og frem så Lechaions havnefront korintiske kolonister drage ud mod Korfu, Sicilien og andre steder, hvor de lagde kimen til den græske kulturs indflydelse i resten af Sydeuropa. I senromersk tid bevarede Lechaion sin forbindelse med Korinth, men havde samtidig udviklet sin egen identitet som by og religiøst centrum. I det 6. århundrede e.v.t. kunne havnebyen tilmed fremvise en af de største kristne

Fig. 3. Satellitfoto af Lechaion (Google Earth Pro 2015)

kirker i samtiden, den 180 meter lange Leonidas-basilika (Fig. 3).

Under de indledende undersøgelser i 2013 og 2014 fandt udgravningsholdet ved Lechaion Harbour Project velbevarede trækonstruktioner i form af 17 sænkekasser fordelt på to områder. I oktober 2015 begyndte udgravningerne af sænkekasserne i det 58 meter lange og 13 meter brede kajanlæg L-M3 (Fig. 3–4). Sænkekasserne, der udgjorde kajanlæggets fundament – hvis formål var at holde stand mod havet i den meget aktive kystzone – blev bygget af trækasser,

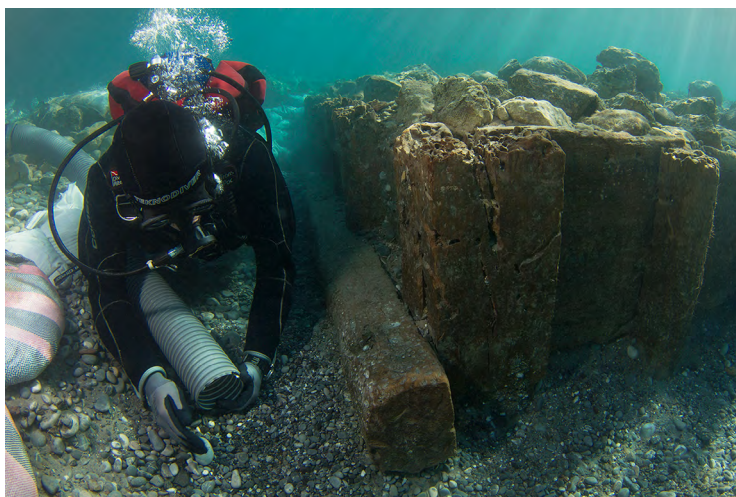

Fig. 4. Ioannis Sapountzis udgraver den nordlige side af Sænkekasse 5. I forgrunden til højre ses den vestlige side (Foto: V. Tsiiris 2015)

vandtætnet indvendigt med et cementlag og fyldt op med sten. Sænkekasserne viste sig ved en C-14-datering at være konstrueret af træ fra det 6. århundrede e.v.t., dvs. i samme periode som Leonidas-basilikaen, og er yderst velbevarede. Denne bevaringstilstand er en sjældenhed i Middelhavet, hvor vandets høje temperatur og pæleorme normalt tærer på træet. Sænkekasser af så velbevaret træ fra tidlig byzantinsk tid er ikke tidligere fundet i Grækenland, og det eneste andet eksempel på en velbevaret havnekonstruktion fra denne periode kendes kun fra en kaj i Istanbuls Theodosius-havn, der dog så sent som i august 2016 på tragisk vis er blevet ødelagt. Det er derfor ekstra interessant, at Lechaions byzantinske kaj anlæg, der er konstrueret af sænkekasser, er bygget op fra bunden af og ikke, som man tidligere har antaget for havneanlæg fra byzantinsk tid, ved at genanvende et tidligere eksisterende havneanlæg. I 2015 og 2016 blev der arbejdet med at dokumentere og bevare ti sænkekasser i Lechaion, Area 1 (L-A2, Fig. 3).

I 2015 og 2016 fortsatte udgravningsarbejdet på den monumentale indgangskanal til den Indre Havn (Fig. 3). Mole L-M4, der flankerer den vestlige side af indgangskanalen, består hovedsageligt af to kvaderstensmure bevaret i to skifters højde med et fyld af sten. Mod land er molen helt konstrueret af kvaderstensblokke, og her blev der fundet levn af to sammenhængende krogklamper, der giver et kronologisk fingerpeg om, at molen blev bygget i det sene 4. eller tidlig 3. århundrede f.v.t. Strukturen blev fulgt over 86 meter og har en bredde på 8,4 m. I 2015 definerede udgravninger indgangskanalens nordvestlige side og havnefronten mod nordøst (L-M4), der ligger fuldstændigt parallelt med den veldefinerede havnefront dokumenteret i Mole L-M5 længere mod øst. I dette område er indgangskanalen bevaret i 2,9 m højde over fundamentet, der blev fundet i en dybde på -4,6 m. Der er tale om et monumentalt bygningsværk, og som det også fremgår af Figur 5, er denne del af havnen blevet ramt af et voldsomt jordskælv.

Fig. 5. Det nordvestlige hjørne af Mole L-M4. Mads Møller Nielsen udpeger den fundamentudskæring, som den meget store blok ovenover oprindeligt hvilede i (Foto: V. Tsiairis 2015)

Fig. 6. Konservator Angeliki Zisi rengør omhyggeligt bolværkets træstolper og foretager en tilstandsvurdering (Foto: V. Tsiairis 2016)

I 2016 blev der udgravet nye trækonstruktioner langs den vestlige side af molen; disse er identificerede som et bolværk, hvor 36 ydre og 4 indre træstolper sammen med utallige natursten danner fundamentet for Molen L-M4 i dette område (Fig. 6-7). Det er første gang, at man har fundet et bolværk af denne slags i Grækenland med bjælkerne in situ. Holdet konserverede bolværket in

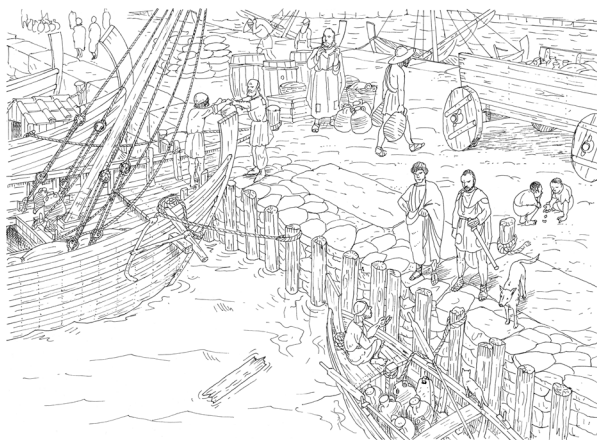

Fig 7. En kunstnerisk rekonstruktion af bolværket i træ og Mole L-M4, der flankerer den vestlige side af indgangskanalen (Kunstner: Y. Nakas 2016)

situ alene ved brug af grønne materialer, som ikke skader miljøet.

Mole L-M5 flankerer den østlige side af indgangskanalen, og i 2016 blev der åbnet to udgravningsfelter for at definere den nordvestligste side og den yderligste side af dette bygningsværk (Fig. 8). Som det fremgår af Figur 8, er

Fig. 8. Arkæolog og illustratør Yiannis Nakas tegner en løsrevet blok fra havnefrontområdet af Mole L-M5. Bemærk, at metalklamperne, som engang holdt blokken på plads, er bevarede (Foto: V. Tsiairis 2016)

dette område sandsynligvis også blevet ramt af et voldsomt jordskælv.

I oktober 2016 fik projektet adgang til den Indre Havn (Fig. 3), hvilket blev udnyttet til det yderste. Der blev foretaget digital opmåling af tre havnebassiner forbundet med tre kanaler (denne del af havnen dækker lige under 250.000 m²),

afrensning af et 102 meter langt kajanlæg i Havnebassin L-HB1 (Fig. 3, 9), afrensning af en monumental kvadratisk bygning (100 m²) i Havnebassin L-HB3, samt forskellige geologiske undersøgelser for at kortlægge, hvordan landskabet har ændret sig både i geologisk og i historisk tid.

I 2018 afsluttes projektets første fase, men det er allerede på baggrund af fire års resultater tydeligt, at Lechaion er hjemsted for enestående opdagelser, hvorfor der også har været massiv international pressedækning af projektets arbejde i 2015–2016. Blandt mange:

Den engelske avis – 'Daily Mail' (2015)

<http://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-3376841/Underwater-harbour-key-successful-ancient-city-Researchers-analyze-layout-port.html#comments>

Archaeology Magazine (2015 & 2016)

<http://www.archaeology.org/news/4027-greece-corinth-lechaion>

<http://www.archaeology.org/news/5153-161221-ancient-harbor-lechaion>

<https://www.facebook.com/archaeologymag/photos/a.10151463027509795.1073741825.10394804794/10153786655409795/?type=3&theater>

Videnskab.dk (2015 & 2016)

<http://videnskab.dk/kultur-samfund/danskere-bag-sensationelt-arkaeologisk-fund-i-graekenland>

<http://videnskab.dk/kultur-samfund/dansker-jager-graekenlands-fortid-under-vandet>

P1-Morgen (2015)

<http://www.dr.dk/radio/ondemand/p1/p1-morgen-2015-12-28/#!/00:05:37>

Berlingske (2015)

<http://www.b.dk/globalt/graeske-og-danske-undervandsarkaeologer-kortlaegger-den-klassiske-graeske-havneby-l>

Københavns Universitet

<http://humanities.ku.dk/news/2015/greek-danish-team-of-archaeologists-investigates-one-of-the-most-important-harbour-towns-of-the-ancient-mediterranean/>

'Nordkaperen i Grækenland', afsnit 7 (dokumentar af Troels Kløvedal 2016)

Følg Lechaion Harbour Project på Facebook

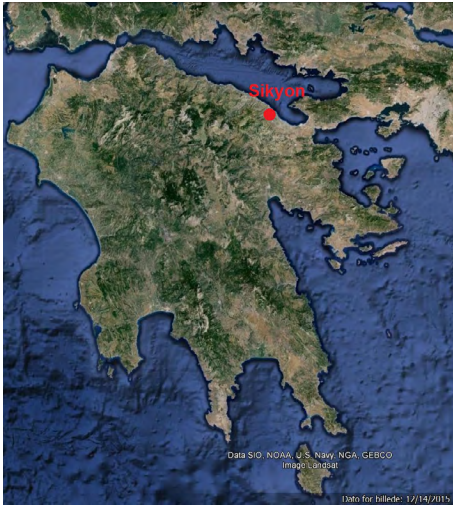
www.facebook.com/LechaionHarbourProject

Bjørn Lovén

Fig. 9. Kajanlæg, der flankerer den sydlige del af Havnebassin L-HB1. Bemærk, at havnebassinet oprindeligt var betydeligt større, før denne kaj blev bygget og inkluderede området til højre (Dronefoto: S. Kokkinakis 2016)

FINDING OLD SIKYON

*Fig. 1. Sikyon på nordøst Peloponnes
(baseret på Google Earth /S. Müth-
Frederiksen)*

Den antikke polis Sikyon lå på den nordøstlige kyst af Peloponnes, mellem Korinth og Pellene (Fig. 1). Fra arkaisk tid of frem til slutningen af det 3. århundrede f.v.t. var Sikyon et berømt center for kunst og kunsthåndværk. I 303 f.v.t. blev byen erobret af Demetrios Poliorketes og flyttet til en ny nærliggende lokalitet på et plateau mellem floderne Asopos

og Helisson. Det er en kendt arkæologisk lokalitet, som har været genstand for flere undersøgelser, mens lokaliteten af den oprindelige, arkaiske og klassiske by, aldrig er blevet endeligt identificeret. Det gamle Sikyon formodes at være placeret på sletten nord-øst for plateauet (Fig. 2-3) og have haft en separat havn.

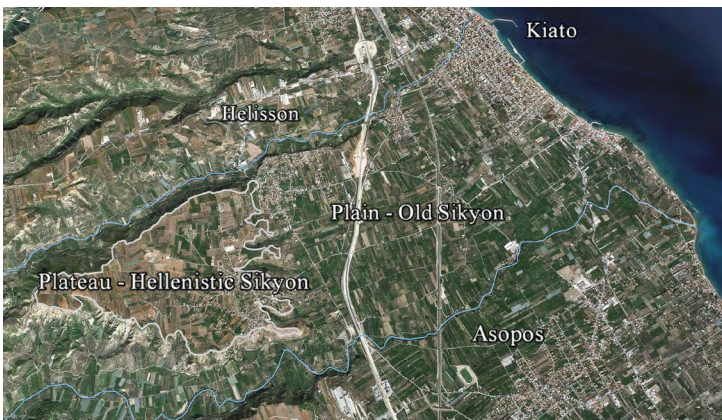

Fig. 2. Placeringen af det gamle Sikyon i forhold til den hellenistiske by (baseret på Google Earth/G. Giannakopoulos)

Fig. 3. Sikyon-sletten set fra plateauet (S. Müth-Frederiksen)

I sommeren 2015 startede undersøgelser med henblik på at identificere den gamle bys beliggenhed og analysere byens form og infrastruktur. Projektet er et samarbejde mellem Ephoratet i Korinth (græsk projektleder: Konstantinos Kissas), Nationalmuseet i København (dansk projektleder: Silke Muth-Frederiksen siden marts 2016, før: Rune Frederiksen), Det Danske Institut i Athen (Kristina Winther-Jacobsen), og Institut for Geovidenskab, Christian Albrechts Universitet i Kiel (Wolfgang Rabbel). Projektet er finansieret af Carlsbergfondet.

Forskningsmetoder og mål

Projektets forskningsområde strækker sig over hele sletten mellem plateauet, hvor den hellenistiske by ligger, mellem de to floder Asopos og Helisson og kysten. Den første fase af undersøgelserne i 2015 og 2016 var dedikeret primært til ikke-invasive undersøgelser:

- Systematisk, intensiv, arkæologisk survey under ledelse af Kristina Winther-Jacobsen (DIA) og Giorgos Giannakopoulos (Ephoratet i Korinth),
- Geofysiske undersøgelser under ledelse af Wolfgang Rabbel, Harald Stümpel (Kiel Universitet) og Burkart Ullrich (Eastern Atlas Berlin)
- Jordkerneboringer ved Wieke de Neef og Nikolaas Noorda (Groningen Universitet)

-
- Remote sensing ved Jamieson Donati (Institute of Mediterranean Studies, Rethymno)
 - Luftfotografering ved Rune Frederiksen (Ny Carlsberg Glyptotek) og Silke Müth-Frederiksen (Nationalmuseet)

Formålet med denne fase var at lokalisere kernen af bebyggelsen, afgrænse dens udbredelse og identificere særlige strukturer. Heldigvis består sletten overvejende af ubebygget landbrugsjord, hvilket muliggør de ovennævnte former for undersøgelser. Samtidig komplicerer den intensive landbrugsaktivitet samt tykke alluviale aflejringer undersøgelserne. Fra 2017 til 2019 er det planen at begynde udgravninger med henblik på at undersøge specifikke strukturer og bygninger afsløret af i de ikke-invasive undersøgelser i håbet om at opnå både en mere præcis forståelse for det gamle Sikyons kronologi samt en dybere indsigt i byens materielle kultur. De arkæologiske og naturvidenskabelige undersøgelser suppleres sideløbende af historiske og filologiske undersøgelser (Thomas Heine Nielsen, Københavns Universitet).

Projektets primære fokus er at identificere den præcise placering af det arkaiske og klassiske Sikyon og byens uafhængige havn med henblik på at undersøge byens form, infrastruktur og kultur og for at undersøge, om livet i den gamle by faktisk endte i 303 f.v.t. Projektet forsøger desuden at besvare mere generelle spørgsmål om urbanisering i arkaisk og klassisk tid. Derudover byder projektet på en enestående chance til at opnå en dybere indsigt i organiseringen af et berømt center for kunst og kultur til sammenligning med andre sådanne centre.

Resultater

Området, der udforskes, er på ca. 8 km² og udgør den vestlig del af det såkaldte Vocha, en marin aflejrings, der består af tre terrasser, som trinvist stiger fra kysten og op til plateauet, hvor den hellenistiske by ligger. De geoarkæologiske undersøgelser bestående af 47 jordborekerner med parallel resistivitet survey

(Fig. 4) kortlægger områdets geologiske udvikling; f.eks. viser undersøgelserne, at trods voldsom erosion er sedimenteringen ikke ensartet men findes i både tættere og løsere formationer. Disse observationer er essentielle for at kunne fortolke resultaterne af det arkæologiske survey. De geoarkæologiske undersøgelser har også givet indikationer på lokaliseringen af havnen, som senere kunne bekræftes med de geofysiske undersøgelser.

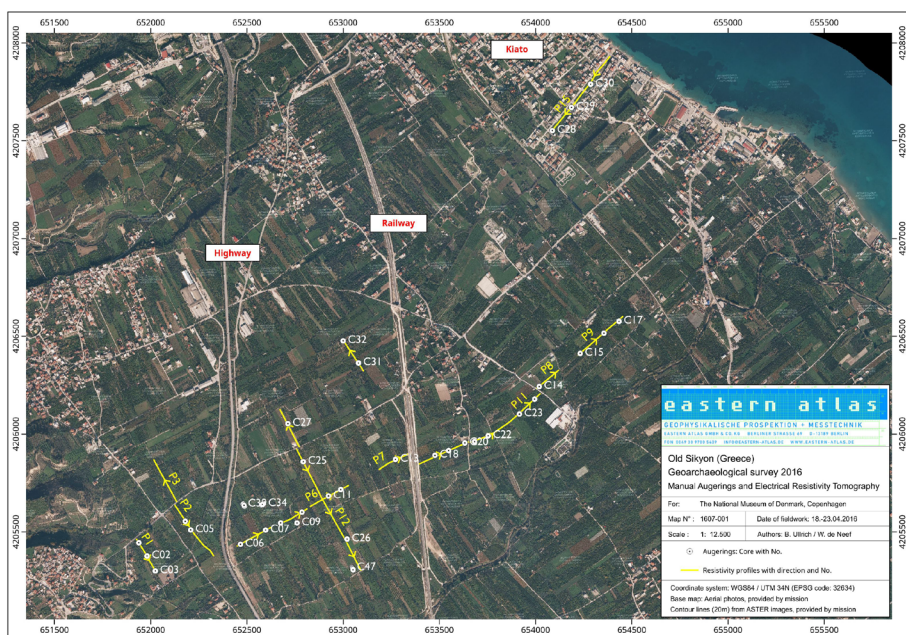

Fig. 4. Kort over borekerner og resistivetsundersøgelser i april 2016 (baseret på Google Earth/B. Ullrich/W. de Neef)

Det arkæologiske survey benytter sig af forskellige metoder: intensivt kvantitativt survey med 10m intervaller med og uden rensning af overfladen, såvel som kvalitativt survey i særlig vigtige områder. Endvidere blev tilfældige løsfund af diagnostiske fragmenter af keramik, arkitektur og in situ strukturer registreret som "Lokalitet af særlig interesse". Fundene dateres fra yngre stenalder/tidlig bronzealder og frem til i dag, men der er en klar dominans af materiale fra klassisk tid. Ved afslutningen af 2016-kampagnen havde projektet surveyet 0,81 km² svarende til ca. 10 % af det samlede område. Distributionsmønsteret af fundene (Fig. 5) afslører en signifikant rumlig

Fig. 5. Fundtæthedkort 2015-2016 (K. Winther-Jacobsen/G. Giannakopoulos)

logik. Fundtætheden er lav i nærheden af floderne Asopos og Helisson, hvor overfladen er vasket bort. De højeste tætheder findes i de højereliggende områder i sydvest, umiddelbart nedenfor plateauet. Fra dette område falder fundtæthederne imod nordvest og nordøst og øst og endnu mere i retning af kysten samt i det sydvestlige hjørne af survey-området, syd for plateauet.

De geomagnetiske undersøgelser viser et lignende billede (Fig. 6): byen synes at have været koncentreret i det sydvestlige hjørne af indsatsområdet, tæt på det sydøstlige hjørne af plateauet, og den strakte sig nordpå til den moderne vej, der kommer ned fra Vasiliko, landsbyen på plateauet. Øst for motorvejen strakte byen sig også i nordlig retning, og byens østlige afgrænsning synes at være tæt på den moderne jernbane, mens byen mod syd ikke strakte sig længere end Asopos-floden. En større gravplads er blevet identificeret i byens nordvestlige udkant, og der er indikationer på håndværkskvarterer syd for plateauet. Over hele byens formodede areal er der identificeret rester af en regelmæssigt udlagt byplan, oftest af samme orientering. De lokale forhold i undergrunden kræver

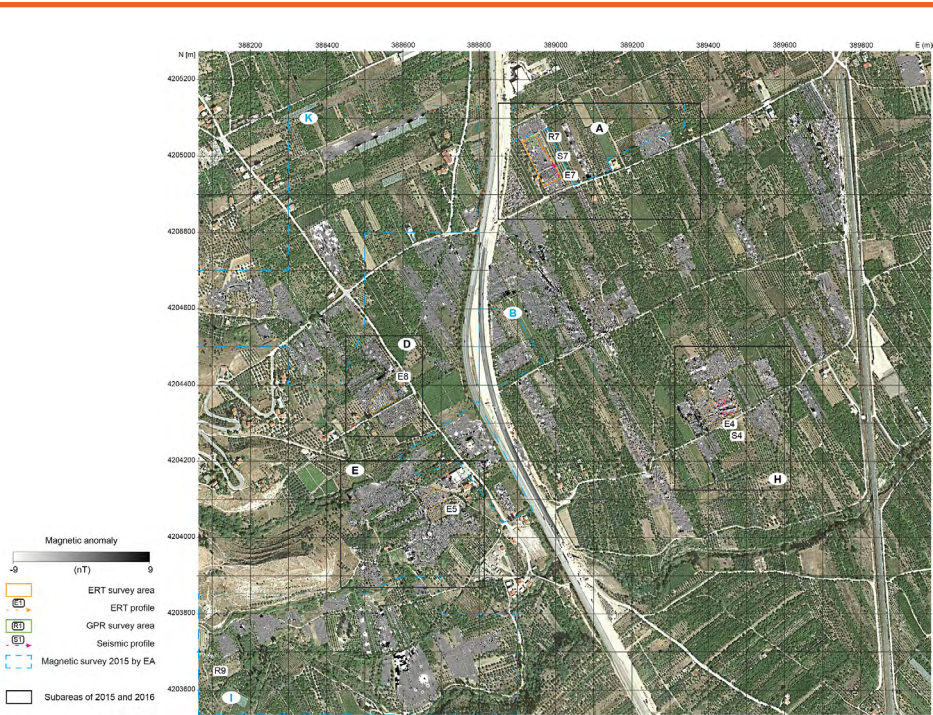

Fig. 6. Resultaterne af de geomagnetiske undersøgelser i 2015-2016 (CAU Kiel, Institut for Geovidenskab/Eastern Atlas, Berlin, baseret på Google Earth)

forskellige metoder, som kan få de nødvendige kontraster frem i materialet, og ud over geomagnetisk survey blev der foretaget geoelektrisk survey, georadar survey, og der blev lavet seismiske undersøgelser. Et større område i den nordlige del af byen viser forskellige bygningstyper med flere forskellige orienteringer opdelt af en mulig fundamentsgrøft til en bymur. En række potentielle monumentale strukturer i den sydøstlige del og ca. midt i byen blev også undersøgt med resistivitet survey og seismiske målinger, og et areal i sydvest blev undersøgt med georadar. Seismiske målinger og elektrisk resistivitet blev anvendt i det formodede havneområde, hvilket bekræftede tilstedeværelsen af en indsø, som måske kan have fungeret som havn. Remote sensing blevet anvendt over hele området, men genererede kun ganske få strukturer af arkæologisk signifikans under jordoverfladen. Til gengæld er denne metode vigtig for at forstå, hvordan landskabet er blevet formet af vandløb, som ikke længere er aktive.

De topografiske konturer af den præhellenistiske by Sikyon med dens strukturer og havn kan nu tegnes efter blot to års feltarbejde, og de første detaljer om enkelte bygninger og beboelseskvarterer er blevet indsamlet. Den kommende udgravning er det næste metodiske trin i projektets ambition om at opnå en mere præcis viden om byens udformning, arkitektur og kronologiske faser.

Silke Muth-Frederiksen

Litteratur

Rune Frederiksen, Konstantinos Kissas, Jamieson Donati, Giorgos Giannakopoulos, Silke Muth, Vassilios Papathanasiou, Wolfgang Rabbel, Harald Stümpel, Katharina Rusch & Kristina Winther-Jacobsen under udgivelse, "Finding old Sikyon" 2015: A preliminary report, *Proceedings of the Danish Institute at Athens* VIII, 2017, 305-354.

PUBLIKATIONER

Instituttet udgiver tidsskriftet *Proceedings of the Danish Institute at Athens* (PoDIA), der normalt udkommer med et par års mellemrum, samt monografiserien *Monographs of the Danish Institute at Athens* (MoDIA), begge publikationer udgives fortrinsvis på engelsk. Desuden udkommer MoDIA i mindre format, kaldet *Miscellanea*. Publikationer fra før 2011 distribueres af Aarhus University Press, mens samme forlag nu også udgiver *Proceedings*. Monografiserien udgives af forskellige forlag.

2015

MoDIA Volume 17

R. Frederiksen, E. Gebhard & A. Sokolicek (red.), *The Architecture of the Ancient Greek Theatre: Conference at the Danish Institute at Athens January 2012* (Aarhus University Press, 2015).

Content:

Editors, *Preface & Introduction*

H. P. Isler, *Studies on Greek Theatres: History and Prospects*

C. Papastamati-Von Moock, *The wooden Theatre of Dionysos Eleuthereus in Athens: Old Issues, New Research*

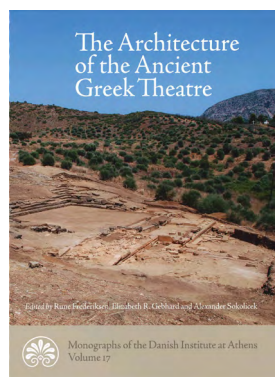
R. Frederiksen, *Early Greek Theatre Architecture: Monumentalized Koila Before and After the Invention of the Semicircular Design*

A. Sokolicek, *Form and Function of the Earliest Greek Theatres*

E. R. Gebhard, *The Sunken Orchestra: Its effects on Greek Theatre Design*

J. Moretti & C. Mauduit, *The Greek Vocabulary of Theatrical Architecture*

F. Berti, N. Masturzo & M. Vittori, *New Studies of the Theatre at Iasos: 50 Years*

since the First Excavation

M. Hofbauer, *New Investigations in the Ephesian Theatre: The Hellenistic Skene*

C. Hayward & Y. Lolos, *Building the Early Hellenistic Theatre at Sikyon*

G. P. Antoniou, *The Theatre of Dodona: New Observations on the Architecture of the Cavea*

D. Scahill, *The Hellenistic Theatre at Corinth: New Implications from Recent Excavations*

P. Themelis & K. Sidiropoulos, *The Theatre at Messene: Building Phases and Masons' Marks*

C. Wilkening-Aumann, *The Hellenistic Theatre in the Sanctuary of Hemithea at Kastabos (Asia Minor): New Evidence and Reconstruction*

C. Karadima, C. Zambas, N. Chatzidakis, G. Thomas & E. Doudoumi, *The Ancient Theatre at Maroneia*

W. Gauss, R. Smetana, J. Dorner, P. Eitzinger, A. Lätzer-Lasar, M. Leibetseder & M. Trapichler, *Old and New Observations from the Theatre at Aigeira*

C. Marconi & D. Scahill, *The 'South Building' in the Main Urban Sanctuary of Selinunte: A Theatrical Structure?*

P. Pedersen & S. Isager, *The Theatre at Halikarnassos – and Some Thoughts on the Origin of the Semicircular Greek Theatre. With an appendix "The Inscriptions from the Theatre of Halikarnassos"*

J. R. Green, C. Barker & G. Stennett, *The Hellenistic Phases of the Theatre at Nea Paphos in Cyprus: The Evidence from Australian Excavations*

S. Franz & V. Hinz, *The Architecture of the Greek Theatre of Apollonia in Illyria (Albania) and its Transformation in Roman Times*

M. Germani, *Boeotian Theatres: An Overview of the Regional Architecture*

V. Di Napoli, *Architecture and Romanization: The Transition to Roman Forms in Greek Theatres of the Augustan Age*

A. Öztürk, *Was Dörpfeld Right? Some Observations on the Development of the Raised Stage in Asia Minor*

N. De Chaisemartin, *The Carian Theatre at Aphrodisias: A Hybrid Building*

K. Piesker, 'Traditional' Elements in the Roman Redesign of the Hellenistic Theatre in Patara, Turkey

G. Styhler-Aydin, *The Hellenistic Theatre of Ephesus: Results of Recent Architectural Investigation of the Koilon*

H. P. Isler, *Traditional Hellenistic Elements in the Architecture of Ancient Theatres in Roman Asia Minor*

2016

MoDIA Volume 7.3

S. Dietz & L. Kolonas (red.), *Chalkis Aitolias III. The Emporion. Fortification systems at Aghia Triada and the Late Classical and Hellenistic habitation in area III. The fortifications at Pangali* (Aarhus University Press, 2016).

Content:

S. Dietz & L. Kolonas, *General Introduction.*

Scientific analysis and General Topography

K. Strand Petersen, *The geology of the valley.*

T. Smekalova & B. Bevan, *A magnetic exploration of Chalkis Aitolias.*

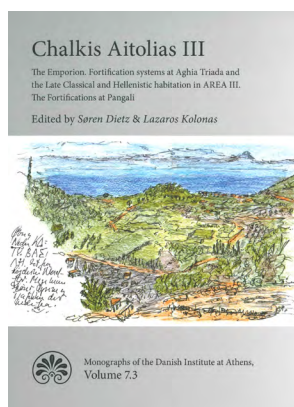
S. Dietz, *Changing space and habitation patterns. Settlement size, density of population, social and economic status.*

Fortification systems - Archaic to Byzantine

S. Dietz, *The Archaic-Classical Terrace - and Fortification wall and excavations in area IV.*

S. Dietz, *The Late Classical-Early Hellenistic Fortification Walls.*

S. Dietz, *Some Comments on the Early Christian and Byzantine basilicas and the fortification system.*

The Classical and Hellenistic row-houses in area III

S. Dietz & E. Bollen, *General Stratigraphy*.

S. Dietz, *Description of Architectural features*.

S. Dietz, *The Architecture in area III. Constructions and Reconstructions*.

S. Dietz, *Catalogue of selected roof-tiles from area III*.

E. Bollen, *The Pottery in area III*.

The Late Classical Fortification at Pangali

M. Mouritzen, L. Kolonas & S. Dietz, *The Late Classical Fortification at Pangali*.

Various Studies

S. Dietz, *Millstones and an olive press from Chalkis Aitolias*.

P. Bangsgaard, *Fauna through the Ages, a view from the Aitolian Coastland*.

MoDIA Volume 18

R. Frederiksen, S. Müth, P. Schneider & M. Schnelle (red.), *Focus on Fortification. New Research on Fortifications in the Ancient Mediterranean and the Near East. Conference on the Research of Ancient Fortifications, Athens 6-9 December 2012* (Oxbow, 2016).

Content:

Editors, *Preface*

R. Frederiksen, S. Müth, P. I. Schneider & M. Schnelle, *Introduction*

P. Leriche, *Studying Ancient Fortifications: A promising and expanding field*

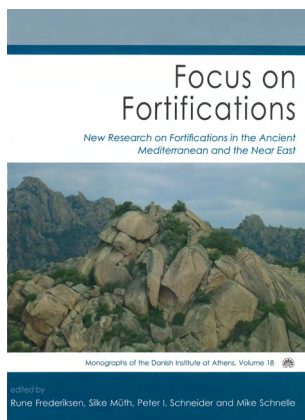
Origins of Fortifications

R. Frederiksen & M. Schnelle, *Introduction*

P. Butterlin & S. Rey, *Mari and the Development of Complex Defensive Systems in Mesopotamia at the Dawn of History*

S. Rey, *Mesopotamian Poliorcetics Before Assyria: Genesis of the Art of Fortifications and Siege Warfare*

N. Morello, *Building the Frontier: Frontier Fortifications in the Assyrian Empire*

T. Alusik, *Fortifications of Prehistoric Crete: The Current State of Research*

S. Hubert, *Late Middle Helladic and Early Late Helladic Fortifications: Some Considerations on the Role of Burials and Grave Monuments at City Gates*

G. Cifani, *The Fortifications of Archaic Rome: Social and Political Significance*

B. Vergnaud, *Fortifications of Central Anatolia in the Early First Millennium BC*

M. Schnelle, *Origins of Sabaean Fortifications of the Early First Millennium BC – Some Suggestions to the Examples of the Cities Marib and Sirwah (Yemen)*

Physical Surroundings and Technique: The Building Experience

P. D. De Staebler, *Physical Surroundings, Technique and Building Experience: The State of Research in the Network Fokus Fotifikationen*

J. Bessac, *Techniques et économie de la construction des fortifications en pierre: methodes et perspectives*

T. B. H. Helms & J. Meyer, *Fortifying a Major Early Bronze Age Centre: The Construction and Maintenance of Tell Chuera's (North Syria) Outer Defense Works*

T. Saner, K. Sağ & E. Denктаş, *The Fortifications of Larisa (Buruncuk) Reconsidered*

A. Dalyancı-Berns & A. Henning, *The Acropolis Wall on Monte Crocchia (South Italy). Building a Lucanian Fortification: The Economical and Representative Utilization of the Landscape*

Functions and Semantics

S. Muth, *Functions and Semantics of Fortifications: An Introduction*

H. Beste, *The Castle Euryalos of Syracuse*

J. A. Massih & M. Gelin, *Fortifications and Town Planning in Kyrrhos: Its Hellenistic Origin and Its Evolution*

W. Martini, *Form, Funktion und Bedeutung der Stadtmauern von Perge in Pamphylien*

U. Lohner-Urban & P. Scherrer, *Hellenistische Prunktore – ein wissenschaftlicher Irrtum? Vorläufige Grabungsergebnisse vom Osttor von Side aus der Kampagne 2012*

-
- K. Freyberger, *The Function and Significance of Fortified Sanctuary Precincts in the Eastern Mediterranean World during the Hellenistic and Roman Periods*
- T. Radt, *Fortified Palaces and Residences in Hellenistic Times: The Upper Castle on Mount Karasis and Other Example*
- J. Böttcher-Ebers, *Zur semantischen Funktion des Bogens im Stadttorbau. Ein Vergleich zwischen republikanischen und hellenistischen Stadttoren*
- S. Stevens, *Candentia Moenia. The Symbolism of Roman City Walls*
- M. Jonasch, *The Fortification of Secondary Settlements in Late Roman Gaul*
- G. von Bülow, *The Two Defensive Systems of the Late Roman Imperial Palace of Romuliana-Gamzigrad (Dacia Ripensis)*

Historical Context

- E. Laufer, *Antike Befestigungsbauten im historischen Kontext. Ein Diskussionsbeitrag des Netzwerks 'Fokus Fortifikation'*
- P. Ducrey, *Defence, Attack and the Fate of the Defeated: Reappraising the Role of City-walls*
- M. Kerschner, *Neue Forschungen zu den Befestigungen von Ephesos in archaischer und klassischer Zeit: Archäologischer Befund und Schriftquellen*
- T. de Haas & P. Attema, *The Pontine Region Under the Early Republic: A Contested Landscape*
- C. Winkle, *Römisch-italische Stadtmauern der Mittleren Republik: Funktion und Semantik. Eine quellenkritische Untersuchung zu Livius*
- I. Pimouguet-Pédarros & N. Çevik, *Les fortifications de Myra dans la défense de la Lycie orientale*
- C. Parigi, *The Athenian Walls in the 1st Century BC*
- C. Hof, *The City Wall of Resafa/Sergiupolis (Syria): The Transition of a Late Roman Representative and Permeable Town Wall over a Sturdy Fortification to an Introverted Early Islamic Haram Enclosure*

The Fortification of Regions

- S. Fachard, *Regional Fortifications and the Fortification of Regions*
- C. Balandier, *Étudier l'organisation défensive d'une région et son évolution: pour*

une archéologie historique des fortifications. Question de méthode

M. Guintrand, *Les fortifications dans le système défensif lacédémonien à l'époque classique*

Y. D. Nakas, *Isolated Towers in the Fortification Network of Ancient Molossia: A Case Study*

P. Moret, *Les tours isolées de l'Hispanie romaine: postes militaires ou maisons fortes?*

E. Sökmen, *Some Preliminary Results Regarding the Mithridatic Defence System*

D. Underwood, *City Walls as Regional and Imperial Strategy? The Case of South Languedoc*

J. Višnjić, *Claustra Alpium Iuliarum: A Late Antique Defensive System in the Northern Adriatic and Eastern Alps*

M. Milinković, *'Frühbyzantinische Befestigungen' als Siedlungsgrundeinheit im Illyricum des 6. Jahrhunderts*

Regionally Confined Phenomena

S. Müth, *Regionally Confined Phenomena*

S. G. Schmid, C. Huguenot & K. Kermas, *The Fortifications of Iron Age Oppida in Southern Drôme (France) and the Control of Their Territories*

K. Ouellet, *The City Walls of the Andrian Colonies: Tradition and Regionalism in Military Architecture*

B. Özen-Kleine, *Das Befestigungssystem der lelego-karischen Stadt Pedasa*

P. Pedersen & U. Ruppe, *The Fortifications at Halikarnassos and Priene: Some Regional Characteristics?*

S. Helas, *Polygonalmauern in Mittelitalien und ihre Rezeption in mittel- und spätrepublikanischer Zeit*

C. B. Fantauzzi, *Chronologiediskurse zu den punischen und römischen Stadtmauern Sardiniens*

M. Eisenberg, *Graeco-Roman Poliorketics and the Development of Military Architecture in Antiochia Hippos of the Decapolis as a Test Case*

P. Leriche & S. de Pontbriand, *Les Fortifications Kouchanes en Bactriane*

Fortifications of Athens and New Fieldwork

R. Frederiksen, *Introduction*

A. Philippa-Touchais, *The Middle Bronze Age Fortifications on the Aspis Hill at Argos*

K. Kissas & V. Tasinos, *Die archaische Stadtmauer von Korinth*

V. Lambrinoudakis & E. Kazolias, *Recent research in Palaio-manina, Acarnania*

S. de Vincenzo, *Neue Forschungen in Eryx: Die Ausgrabungen an der Stadtmauer und die Topographie der Stadt*

I. Baldini & E. Bazzechi, *About the Meaning of Fortifications in Late Antique Cities: The Case of Athens in Context*

N. Tsoniotis, *The Benizeli Mansion Excavation: Latest Evidence on the Post-Herulian Fortification Wall in Athens*

UNDERVISNING & EKSKURSIONER

Seminarudgravning 2015-2016

Siden 2013 har Det Danske Institut i Athen afholdt seminarudgravninger i forbindelse med feltprojektet i Kalydon for alle førsteårsstuderende i faget klassisk arkæologi fra Aarhus og Københavns Universitet. Seminarudgravningen er et obligatorisk led i den universitære arkæologiske uddannelse, og de studerende opnår ECTS-point ved gennemførelse af udgravningen.

Udover kendskab til almene udgravningsteknikker og metoder tilegner de studerende sig erfaring med metodiske emner forbundet med fortolkningen af arkæologisk materiale og indsigt i det arkæologiske miljø i Grækenland, f.eks. de lovmæssige omstændigheder ved udenlandske skolers udgravningsprojekter i Grækenland.

Seminarudgravningen bibringer således de studerende praktiske erfaring til at deltage i internationale udgravningsprojekter i middelhavsområdet, hvorved opholdet er med til at fremme de studerendes studier og fremtidige karrieremuligheder. Herigennem bidrager Det Danske Institut i Athen til en essentiel del af uddannelsen af klassiske arkæologer i Danmark.

I 2015 deltog 15 studerende fra Danmark og Norge i seminarudgravningen i Kalydon, som fandt sted i perioden 29. juni til 24. juli.

I 2016 deltog 27 studerende fra Danmark og Norge i seminarudgravningen i Kalydon, som fandt sted i perioden 4.-29. juli.

Felttræningen blev ledet af ph.d. Søren Handberg, tidligere amanuensis ved Det Danske Institut i Athen, lektor ved Oslo Universitet. Træningen i registreringsarbejdet i magasinerne blev ledet af Signe Barfoed, ph.d. studerende ved University of Kent.

Antikkursus 2015-2016

Det Danske Institut i Athen har siden 2012 arrangeret og afholdt et årligt Antikkursus i samarbejde med Aarhus Universitet, Syddansk Universitet og Københavns Universitet. Antikkurset finder sted i Grækenland og er tilrettelagt for studerende på bachelor- og kandidatniveau i de klassiske fag: klassisk arkæologi, klassisk filologi, historie og oldtidskundskab.

Kurset er et intensivt undervisningsforløb af tværfaglig karakter, som besøger en række af Grækenlands vigtigste antikke lokaliteter og museer. Formålet er at bringe de studerende i direkte kontakt med den antikke verden, samt at give dem et indblik i udforskningen af denne fra et tværfagligt perspektiv. Kursets sigte og format gør, at det ikke umiddelbart kan sammenlignes med en traditionel ekskursion; der er tale om et omhyggeligt planlagt, intensivt undervisningsforløb af tværfaglig karakter, der benytter flere forskellige pædagogiske metoder. Forud for kurset har de studerende læst et pensum på omkring 1.000 sider, og de deltager desuden aktivt gennem diskussion og oplæg.

I 2015 afholdtes kurset i dagene 25. maj til 7. juni. Kursets fire undervisere var Direktør for Det Danske Institut i Athen, klassisk arkæolog Rune Frederiksen, Amanuensis ved Det Danske Institut, klassisk arkæolog Søren Handberg, lektor i klassisk filologi George Hinge fra Aarhus universitet samt lektor i klassisk filologi Adam Schwartz fra Københavns Universitet. Forelæsningerne ved kursets fire undervisere var suppleret af lokale fagfolk såsom museumsinspektør ved Kannelopoulos Museet, Aggelos Zarkadas, arkæolog på Akropolis Elisavetta Tsioumpara samt leder af udgravningerne i Messene prof. Petros Themelis. Foruden Det Danske Institut introduceres de studerende også til Nordisk Bibliotek. Der var indlagt besøg på en lang række af Athens vigtige historiske steder såsom Kerameikos, Pnyx, Agora, Akropolis, det Epigrafiske Museum, Platons Akademi, Nationalmuseet, mens der var ekskursioner til Amphiareion, Marathon, Korinth, Delfi, Kalydon, Olympia Messene, Argolis, Mykene, Nafplion og Nemea.

Antikkurset på besøg i Olympia, 2015

I 2016 afholdtes kurset i dagene 17. maj til 28. maj. Kursets undervisere var Direktør for Det Danske Institut i Athen, klassisk arkæolog Kristina Winther-Jacobsen og lektor i antikhistorie Christian Ammitzbøl Thomsen fra Københavns Universitet. Programmet blev sammensat i samarbejde med prof. Vincent Gabrielsen fra Københavns Universitet. Foruden de to undervisere var der oplæg fra post.doc. Cecilie Brøns fra Ny Carlsberg Glyptotek om polykromi og fra forskere med tilknytning til specifikke lokaliteter i Athen, rundt omkring

i Attika, i Korinth, Olympia og Delfi såsom arkæolog ved det Athenske Eforat Dimitris Sourlas, arkæolog ved det Korinthiske Eforat Sokrates Koursoumis og arkitekt Vasileia Manidaki fra Akropolis Restaureringsprojektet. Foruden Det Danske Institut introduceres de studerende også til Nordisk Bibliotek. Der var desuden inkluderet aftenarrangementer på Det Danske Institut, Den Britiske Skole og Det Østrigske Institut. Foruden byvandring i Athen var der besøg på en række af Athens vigtigste historiske lokaliteter såsom Akropolis, Akropolismuseet, det Epigrafiske Museum, Nationalmuseet, Agoraerne, mens der var ekskursioner til Brauron, Thorikos, Oropos, Marathon, Korinth, Olympia og Delfi.

Begge år var den faglige spredning blandt de studerende god med studerende fra klassisk arkæologi, klassisk filologi, oldtidskundskab, historie og filosofi. De studerende opnår ECTS-point ved gennemførelse af kurset på betingelse af oplæg og aktiv deltagelse samt en eksamen ved semesterets afslutning.

Antikkurset på besøg i Korinth, 2016

SERVICEFUNKTIONER

Grupper besøg på Instituttet

2015

Skanderborg Tekniske Gymnasium, Skanderborg Gymnasium, Munkensdam Gymnasium, Herlufsholm Gymnasium, Horsens Gymnasium, Borupgaard Gymnasium, University College Sjælland, Helsingør Gymnasium, Favrskov Gymnasium, Egedahl Gymnasium, N. Zahles Gymnasieskole, Aarhus Statsgymnasium, Viborg Katedralskole, Aalborg Handelsskole, Struer Statsgymnasium, Vestjysk Gymnasium, Københavns Tekniske Gymnasium, Niels Steensens Gymnasium, Handelsskolen København Nord

2016

Frederikssund Gymnasium, Roskilde Katedralskole, Helsingør Gymnasium, Ribe Katedralskole, Favrskov Gymnasium, Sct. Knuds Gymnasium, Thisted Gymnasium, Risskov Gymnasium, Svendborg Gymnasium, Kolding Gymnasium, Aarhus Handelsgymnasium, Vejle Gymnasium, Vestjysk Gymnasium, Teknisk Gymnasium Nordsjælland, Padborg gymnasium, Dansk Ungdoms Fællesråd, Frederiksborg Gymnasium, University College Sjælland, Læreruddannelsen i Aarhus,

Stipendiater i Instituttets gæsteboliger

Ny Carlsbergfondet og G.E.C. GADs Fond har stillet beløb til rådighed for Det Danske Institut til uddeling af stipendier. Stipendierne kan søges til forskningsophold inden for Grækenlands og Middelhavslandenes arkæologi, historie, sprog, litteratur, billedkunst, arkitektur og kulturtraditioner, samt af udøvende kunstnere. Stipendierne er af to typer: frit ophold på Instituttet

eller frit ophold samt et mindre tilskud til forplejning. Tildelingen foretages af Bestyrelsen for Det Danske Institut i Athen.

Følgende personer og stipendiater boede i Instituttets gæsteboliger i 2015

Forskere

Arkitekt, professor emeritus Gregers Algreen-Ussing; professor Benedict Anderson; post.doc. Sujatha Chandrasekaran; post.doc., adjunkt Birgitte Büchert Eskildsen; cand.scient. Lilith Katinka Gimbel; cand.mag., MA Steffen Lund Jørgensen; ph.d., adjunkt Sandra Lucas; seniorforsker, mag.art. John Lund; ph.d. stud. Tao Thykier Makeeff; lektor, dr.phil. Mogens Pelt; ph.d. stud. Rasmus Sevelsted; ph.d. Johannes Aakjær Steenbuch; lektor, cand.mag. Anders Troelsen og lektor, cand.mag. Carsten Weber-Nielsen.

Gymnasielærere

Cand.soc. Jens A. Andersen; lektor Winnie Birnbaum; lektor, cand.mag. Lisbet Borker; lektor, cand.mag. Katri Bügel Jørgensen og lektor, mag.art. Charlotte H. Steffensen.

Kunstnere

Tegneserieskaber Bue Bredsdorff; billedkunstner, MFA Christine Clemmesen; fotograf Pernille Koldbech Fich; tegneserieskaber, illustrator Allan Christian Hansen; billedkunstner Louise Haugaard; Keramiker Karin Hougaard; billedkunstner Christian Band Jensen; billedkunstner Vibeke Jerichau; Mlitt. Birthe Jørgensen; billedkunstner Kirsten Otzen Keck; billedkunstner Sian Kristoffersen; billedkunstner, cand.mag. Bill Michael Linde; MFA Elisabeth Molin; cand.mag. Annemette Friis Nielsen; billedkunstner, MFS Rasmus Pedersen; Ninna Bohn Pedersen og billedkunstner Inger Lise Rasmussen.

Musikere og komponister

Komponist Hans Peter Stubbe Teglbjærg.

Forfattere

Cand.scient.soc. Annette Brogaard; journalist Johan Davidsen; Kristina Glaffey; dramatiker Erling Jepsen; kaptajn, filmtilrettelægger Troels Kløvedal; Line-Maria Lång; mag.art., tidl. minister Grethe Rostbøll; cand.phil. Christina Skartved; BA Thomas Strømsholt og Mette Sø.

Studerende

Emil Amby; specialestuderende Susanne M. A. Andreasen; stud.mag. Thomas Bak; billedkunstner, stud.mag. Lea Guldditte Hestelund; stud.mag. Christian Jørgensen; stud.mag. Nadia Maria Kristensen; billedkunstner Camilla Gjærnals Levin; billedkunstner, stud.mag. Mathias Dyhr Nielsen; stud.mag. Josephine Ege Pade; billedkunstner Louise Uth Pedersen; stud.ba., tekstilkunstner, væver Lone Simone Simonsen; stud.mag. Mette Marie Møller Svendsen og stud.mag. Vladimir Zuckerman.

Andre gæster

Cand.polit. Henriette Brent-Petersen; Sara Byrd, Zachary Dobey, Annette Gailliott og William MacDonald fra Det Australske Arkæologiske Institut i Athen; souschef ved Danmarks Ambassade Birgitte Røjle Hansen og ansat ved Udenrigsministeriet Hans Schou.

Følgende personer og stipendiater boede i Instituttets gæsteboliger i 2016

Forskere

Ph.d.stud. Signe Barfoed; ph.d. Lars Bjørneboe; cand.mag. Liv Carøe; ph.d. Christian Dahl; ph.d. Uffe Holmsgaard Eriksen; post.doc., adjunkt Birgitte Büchert Eskildsen; seniorforsker, ph.d. Silke Muth-Frederiksen; provst, cand.

theol. Klaus Frisman; cand.mag. Christina Hildebrandt; ph.d. stud. Sanne Hoffmann; seniorforsker; BA Mads Lindholmer; dr.phil. John Lund; lektor, ph.d. Maria Lund; emerita, mag.art. Nanna Westergaard Nielsen; lektor og dr.phil. Mogens Pelt; cand.mag. Rasmus A. F. Quistgaard; cand.polit. Jørgen Rosted; prof. emeritus, cand.polit. Christen Sørensen; ph.d. Lasse Sørensen; cand.mag. Agnethe Vestentoft; lektor, ph.d. Annette Thorsen Vilslev; emerita Birthe Wied.

Gymnasielærere

Adjunkt, cand.mag. Gry Nybo D. Christensen; lektor Rasmus Gottschalk; lektor, cand.mag. Niels Bendiksen Green; lektor, cand.mag. Sanna Høgh og lektor, cand.mag. Poul Jensen

Kunstnere

Bodil Brems; Leif Dione fotograf Pernille Koldbech Fich; keramiker Anne Fløche; Karen Gabel; iscenesætter, performance kunstner, scenograf Sara Hamming; billedkunstner Henriette Camilla Hansen; BA Nanna Gro Henningsen; antropolog og filmmager Therese Ladegaard Henningsen; Silas Inoue; Marianne Skaarup Jakobsen; koreograf, skuespiller, danser Lisbeth Algren Jensen; Leif Joensen; billedkunstner Kristoffer Holmelund Kjærskov; Nina Maria Kleivan; billedkunstner Pascal Mayet; Pernille Maegaard; billedkunstner, MFA Maria Meinild; visuel kunstner Kristine Hymøller; billedkunstner Julie Stavad Nielsen; performance kunstner Martin Richard Olsen; Charlotte Petersen; MA Helene Lundbye Petersen; billedkunstner Johanne Lykke Poulsen; filminstruktør Ulla Boje Rasmussen; visuel kunstner Konstantina Roussou; Jeanette Land Schou; Katerina Soriano; Jon Stahn; Vicky Steptoe; billedkunstner Ida Sønder Thorhauge og billedkunstner Alexander Tovborg.

Musikere og komponister

Komponist Franco Ross Adams; Pianist David Lau Magnussen; Gabrielle Reger og komponist Hans Peter Stubbe Teglbjærg.

Forfattere

Peter Laugesen; Line-Maria Lång; billedkunstner, cand.mag., journalist Anders Holst Markussen; Christina Skartved.

Studerende

Stud.mag. Stefan Bang; stud.ba. Rikke Christensen; specialestuderende Simon J. Claeys; stud.mag. Egzona Haxha; stud.mag. Stine Wadskær Much og specialestuderende Esben Korsgaard Rasmussen.

Andre gæster

Oversætter Sotiris Souliotis; projektmedarbejder v. Dansk Røde Kors Pernille Walther.

ØL & OLD: ÅRSMØDEFORELÆSNING VED IVAR GJØRUP, 2015

Forelæsningsen blev holdt i den gamle parlamentsbygning i Athen fredag den 17. april. Tegner, forfatter og cand.mag. i Græsk & Latin Ivar Gjølrup talte om faget Oldtidskundskab under titlen ANCIENT STUDIES – European Autopsy. Forelæsningsen var ledsaget af billeder af fremtrædende navne og vigtige institutioner i den danske uddannelsesverden. Dem må man undvære her.

1. Oldtidskundskab bygger på selvsyn. De unge mennesker skulle se templerne, vasebillederne, skulpturerne, de skulle selv læse de store værker fra Homer til Platon. Det krav har været gældende fra fagets indførelse i 1903: Man skal ikke forstå disse frembringelser ved at læse i håndbøger eller tekstsamlinger – man skal læse en tragedie fra ende til anden, læse Sokrates' Forsvarstale eller lange uddrag af *Symposion* og forholde sig til indholdet, menneskesynet, fortællingen. *Gøre det selv!* Rette sin opmærksomhed også mod de fortællinger, som er formet i sten som bygninger til guderne, udsmykket med farvemættede fremstillinger af sagntidens heltebedrifter, som også finder udtryk i statuer eller vasemalerier.

Mens det jævne liv søger sin mening på måder, som skulle vise sig at blive banebrydende, i forsøg med folkestyre, i portrætkunst og i udviklingen af nye fortælleformer.

Europa begynder der. Det var opfattelsen hos ledende skikkelser i dansk offentlighed gennem det 19. århundrede. Det klassiske Grækenland stod som forbillede for den særlige blanding af folkeoplysning og højere uddannelse, der nu var brug for, mente man. Det var dels højskolebevægelsen fra 1840'erne og frem, dels fornyelsen af latinskolen og universitetsuddannelserne. De store navne inden for højskolebevægelsen var N.F.S. Grundtvig og Christen Kold, og Grundtvig angreb latinskolen som 'den sorte skole', latin var dødens sprog, mente han. Græsk derimod burde være et krav i ungdomsuddannelserne:

Han er selv berømt for sin tale om 'det levende ord', hentet fra Platons dialog Phaidros – ikke det døde bogstav, men samtalen, fortællingen, den herlige fortid som oplæring for nye ungdomsårgange, karle og piger fra landet, som kom på højskole og vendte hjem et halvt år senere løftede, oplyste; men uden at skulle eksamineres, uden at forkrøble sjælen med remser, årstal, kongerækker.

Det var højskoletanken.

2. Latinskolen skiftede navn. Den blev til 'gymnasium'. Danmark var et bondeland, kun meget få kom i gymnasiet, og de var byfolk de fleste af dem. Men fra midten af det 19. århundrede satte industrialiseringen sig igennem, først langsomt, siden tog udviklingen fart. Indvandringen til byerne i 1880'erne og 90'erne blev omfattende, jernbaner blev anlagt overalt, befolkningsmønsteret ændrede sig.

Et af de største navne i den sammenhæng var bryggeren J.C. Jacobsen (udtalt I.C.). Han navngav sin øl efter sin lille søn Carl – i dag er Carlsberg et verdensmærke. Jacobsen stiftede Carlsbergfondet, som forvalter bryggeriet og formidler overskuddet som samfundsopgave: Carlsberg skal tjene penge, men overskuddet skal bruges til samfundsgavnligt formål, videnskab og uddannelse. Lille Carl voksede op og blev en stor mand i egen ret, far og søn enedes ikke om alting. Men de var fælles i deres beundring for den græske klassik. Carl Jacobsen skabte Ny Carlsberg Glyptoteket med en fornem samling af antik skulptur – foruden ægyptisk, samt dansk malerkunst og fransk impressionisme – med tilhørende forskningsforpligtelser.

En række af oldtidsforskningens største navne har været ansat ved Glyptoteket. Andre i faget har nydt godt af bevillinger og forskningsstøtte fra Carlsbergfondet. Også det Danske Institut her i Athen. Denne kobling af 'øl & old' kommer som en overraskelse for mange udlændinge, som nyder deres Carlsberg *Classic* uden at vide, at de ad den vej selv er med til at støtte – klassiken!

3. Grundtvig, Jacobsen og Gertz: Vi skal have Københavns Universitet med. Prof. M.Cl. Gertz var med til at nedlægge latinskolen, så at sige. Han var den drivende kraft bag oprettelsen af det nysproglige gymnasium, hvor fremmedsprogene engelsk, tysk og fransk blev de vigtigste, med latin som historisk sprogfag og græsk ude af billedet. Man beholdt en gammelsproglig gymnasielinje ved siden af den nysproglige, og her underviste man fortsat i Homers og Platons græske; men langt de fleste ville foretrække oplæringen i nutidige europæiske sprog. Gertz var selv professor i græsk og latin, men bevarede overblikket: En ny ungdom måtte beherske nabosproget tysk og verdenssproget engelsk, dannelsessproget fransk og den historiske sprogforståelse gennem latin.

Men forbindelsen til vor fælles græske begyndelse måtte ikke tabes af syne. Løsningen blev faget oldtidskundskab.

Det er værd at huske i den sammenhæng, at den unge genrejste græske nations kong Georg den Første var søn af det danske kongehus: Han ankom til Athen som syttenårig prins med navnet Vilhelm i december 1863 og regerede frem til sin død i 1913, det var med til at styrke forbindelsen mellem Danmark og Grækenland. Kunstnere og forskere drog til Athen og hilste på ved hoffet, oplevede det unge Grækenland ved siden af det såkaldte 'gamle Grækenland', ancient Greece på engelsk.

Gertz gjorde sig til talsmand for en fornyelse af de boglige ungdomsuddannelser. Ved Københavns Universitets årsfest i 1898 gav han i en skelsættende tale udtryk for, at græsk og latin i gymnasiet burde vige til fordel for bl.a. naturvidenskab og nyere sprog. Oldtidslitteraturen skulle i stedet formidles i oversættelse, udtalte han – navnlig nu, ”da baade vor Bondestand og vor Arbejderstand er betagen af Kundskabstørst, som vi Universitetsmennesker maaske knap kan gøre os nogen rigtig Forestilling om.”

Og således går det til, at man i det forblæste Vestjylland kan finde nogle jævne skolebygninger rejst på den bare mark af kræfter, som mente, at den boglige dannelse skulle vinde fodfæste også blandt almuen. Og som ikke mente,

de kunne finde noget bedre navn til disse huse end *Sparta, Athen og Theben!*

4. I dag er gymnasiet en vældig succes. Tiden kræver nye betegnelser, og ungdomsuddannelser af alle slags betegner sig som 'gymnasium' uden at forbinde noget videre græsk med ordet. I Sokrates' Athen var *gymnasion* nærmest et *fitness center*, dem har vi også i dag; men gymnasiet kaldes nu STX, regnearkene har overtaget styringen. Og omkring halvdelen af hver ny ungdomsårgang vælger STX og dermed oldtidskundskab. Og møder således den græske oldtid – eller snarere 'ungtid'.

Hartvig Frisch var ledende socialdemokrat. Han advarede tidligt mod populismens snigende gift, den masseforførelse, som både fascister, nazister og dogmatiske marxister havde held med i 1930'erne. Han var også klassisk filolog. Hans sag var folkeoplysning, uddannelsen som tilbud til alle. Efter krigen blev han undervisningsminister. Fra ham har vi den umisforståelige anvisning på, hvad oldtidskundskab skulle være. Fagets berettigelse var selvsyn. Eleven skulle møde teksterne i lodige oversættelser, eleven skulle forholde sig til bygningerne, templerne, skulpturerne, vasebillederne selv: Se med egne øjne!

Se Europa begynde! Den unge græske skriftverden har udbredt sig over hele kloden i dag. Alle lande i den såkaldte 'vestlige verden' benytter en udgave af det første græske alfabet. Det kan lede til dum benovelse og åndløs efterabelse. Skolebøger og antologier om det 'gamle Grækenland' kunne formidle sådan ukritisk beundring. Men se det selv, sagde Hartvig Frisch som ung skolemand allerede i 1920'erne.

European Autopsy, hedder denne forelæsning. Titlen spiller på ordets dobbelte mening. Hartvig Frisch talte om 'autopsi', selvsyn – men det engelske ord betegner jo også 'ligsyn'. Selvsyn eller ligsyn, det er valget, vi står over for i hver eneste skoletime i dag, og ikke kun i oldtidskundskab. Om ikke andet, så lærte de bedste hoveder blandt de såkaldte 'gamle grækere' os dette.

Grundtvig, Carlsberg, Gertz og Frisch, det er en forunderlig blanding, og meget dansk. Platon burde stå blandt de første i den opremsning, og det

gør han jo, bl.a. takket være dette fag – for øvrigt et meget afholdt fag blandt eleverne. Det var ham, der mente, at filosofferne skulle regere verden, fortæller vi hinanden. Nutidens uddannelsessamfund bygger på den tanke, ikke kun det danske. Men med en vigtig eftertanke: I Sjette Bog af *Staten* tegner Platon det ømmeste billede af den slags filosoffer, som vi alle sammen er, når det kommer til stykket, og som uddannelsessamfundet må lade sig nøje med.

Vi kan aldrig løse opgaven, siger Platon med det billede, kun gøre os umage med den. Billedet er hans berømte skaldede kobbersmedesvend, *the bald tinker*, der er kommet til penge og nu vil gifte sig over sin stand. Han gifter sig ikke kun over sin stand, kunne vi sige på dansk, men over sin *forstand*: Han vil gifte sig med *PhiloSophía*.

Det vil vi alle sammen gerne – elske visdommen. *Bald tinker* eller *bold thinker*, ligsyn eller selvsyn, du vælger selv. Her får I ham at se. Med jeres egne øjne. Og med mine!

Filosofkongen

1. 'Det levende ord' er *Phaidros* 276 a.

2. Carlsbergfondet er stiftet 1876. Ny Carlsberg Glyptoteket på Dantes Plads blev indviet 1897. Det danske institut i Athen er oprettet i 1992.

3. Citatet fra M. Cl. Gertz' Universitetstale er hentet fra Chr. Gorm Tortzen, Ivan Boserup: *M.Cl. Gertz i Den Store Danske, Gyldendal*. Hentet 19. marts 2017 fra <http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=83599>

Der var også et Akropolis i Nørre Nisum. Bygningerne er fra 1890'erne.

4. Digteren og filosofen Villy Sørensen slog til lyd for denne betegnelse – 'ungtid' i stedet for 'oldtid' – i et indlæg trykt i *THEMATA* 2, Aarhus Universitet 1981, Epilog, genoptrykt i Klassikerforeningens Kildehæfter 2016, *Fagdidaktik*. Hartvig Frisch var dansk undervisningsminister fra 1947 til sin alt for tidlige død i 1950.

Den skaldede kobbersmedesvend optræder i *Staten*, 6. bog 495 e. Ivar Gjørup er ophavsmand til tegneserien *Egoland*, der sluttede i dagbladet Politiken i 2009 efter næsten 25 år, samt forfatter til bogen *Platons gåde*, som udkom i november 2016. Han har siden modtaget både Holbergmedaljen og Georg Brandesprisen for sit værk.

DET DANSKE INSTITUT I ATHEN

Herefondos 14, Plaka

(Platias Aghias Aikaterinis)

GR-105 58 Athen

Tel. + 30 210 32 44 644

Fax. + 30 201 32 47 230

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ

Χαιρεφώντος 14, Πλάκα

(Πλατεία Αγίας Αικατερίνης)

GR-105 58 Αθήνα

Τελ. + 30 210 32 44 644

Φαξ. + 30 201 32 47 230

E-mail: info@diathens.gr

Homepage: www.diathens.gr

[www.facebook.com/danish.institute.](https://www.facebook.com/danish.institute.athens/)

[athens/](#)

